

Obdobie

1. svetovej vojny

a vzniku

**1. Československej
republiky**

na území okresu Nové Zámky
v dokumentoch

Regionálna bibliografia

(pri príležitosti 100. výročia konca Prvej svetovej vojny a
vzniku Prvej Československej republiky)

Zostavovateľ: Mária Feldinszká

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Ľubica Červená

Vydavateľ: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Miesto vydania: Nové Zámky

Rok vydania: 2018

Forma vydania: Elektronický dokument

ISBN 978 – 80 – 89733 – 05 – 7

EAN 9788089733057

OBSAH

O bibliografii	4
Bibliografia: 1. svetová vojna, 1. ČSR	5
Knihy	5
Články	22
Pamiatky	25
Súhrn	27
Registre	
Menný register	30
Názvový register	33
Predmetný register	36
Geografický register	37

O BIBLIOGRAFII

Regionálna bibliografia *Obdobie 1. svetovej vojny a vzniku 1. Československej republiky na území okresu Nové Zámky v dokumentoch* bola zostavená pri príležitosti 100. výročia oboch pamätných historických udalostí. Ich súčasťou bol aj región dnešných Nových Zámkov.

Uvádzané bibliografické záznamy, sú v prevažnej miere regionálneho charakteru a nachádzajú sa vo fonde Knihnice A. Bernoláka v Nových Zámkoch (ďalej len KAB). Hodnota zozbieraných informácií v dokumentoch je z hľadiska poznania časti histórie regiónu veľmi cenná. Autori, zostavovatelia publikácií alebo jednotlivých statí ich získali z archívnych materiálov, mestských a obecných kroník, rozprávania žijúcich účastníkov a očitých svedkov udalostí. Dnes si obe udalosti pripomíname oslavou ich výročí pri pamätníkoch padlých obetí a hrdinov 1. svetovej vojny, zachovaných vojenských hroboch na cintorínoch.

Bibliografické záznamy sú zoradené tematicky a v rámci predmetu geograficky alebo chronologicky, podľa dátumu vydania. Záznamy alebo state z nich sú anotované. Tvoria ich knihy, články vydané v slovenskom alebo maďarskom jazyku a zoznam pamiatok predmetných historických výročí na území okresu. Súčasťou bibliografie je menný, názvový, predmetný a geografický register.

BIBLIOGRAFIA

1. SVETOVÁ VOJNA, 1. ČSR - knihy

061.1 Nevládne organizácie a kooperácia

1.

Letz, Róbert, 2000. *Dejiny slovenskej ligy na Slovensku (1920-1948)*. Martin : Matica slovenská. ISBN 80-7090-575-1.

Slovenská liga (22.10.1920), nepolitický spolok na pozdvihnutie kultúrneho, vzdelanostného a národného povedomia slovenského národa.

Monografia podáva obraz o vzniku, význame, úlohách, pôsobení a osobnostiach Slovenskej ligy v rokoch 1920-48 a informáciu o uložených archívnych historických prameňoch. Z knihy sa dozvedáme, že v 30. rokoch bolo v pláne založiť oblastný sekretariát v Nových Zámkoch, čo sa nestalo, ale na území okresu v Nových Zámkoch a Štúrove pôsobili Okresné zbory Slovenskej ligy.

32 Politika. 323.22/.28 Vnútropolitický vývoj. Štrajky. Triedny boj

2.

Holotíková, Zdenka, 1959. *Zo života a bojov poľnohospodárskych robotníkov na Slovensku v rokoch 1921-1929*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry.

3.

Holotíková, Zdenka, 1960. *Štrajk poľnohospodárskych robotníkov na Slovensku roku 1929*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry.

V dokumentoch sa uvádza, že územie južného Slovenska s prevahou poľnohospodárskych robotníkov bolo centrom štrajkových bojov za mzdové podmienky a ich postavenie na veľkostatkoch. Pre štrajk v roku 1929 trvajúci od 13. mája do 31. mája mala veľký význam konferencia konaná 8. mája v Nových Zámkoch.

4.

Mlynárik, Ján, 1959. *Štrajkové boje na Slovensku : priemyselné robotníctvo v období 1921-1924*. I. časť. Bratislava : PRÁCA vydavateľstvo ROH.

V chronologickom prehľade štrajkov sme sa mohli dočítať, že v rokoch 1917, 1918, 1919 štrajkovali železničiar v Nových Zámkoch, v roku 1920 priemysloví a poľnohospodárski robotníci v Nových Zámkoch a Štúrove, v roku 1922 štrajkovalo 80 robotníkov továrne na spracovanie ľanu v Nových Zámkoch, v roku 1923 štrajkovalo 70 a v roku 1924 54 stavebných robotníkov v Nových Zámkoch, v roku 1924 opakovane 16 robotníkov v mlyne v Štúrove,

5.

Mlynárik, Ján, 1965. *Štrajkové boje na Slovensku : priemyslové robotníctvo v rokoch 1924-1938*. III. časť. Bratislava : PRÁCA – vydavateľstvo ROH.

V tejto časti sú spomenuté nasledovné štrajky na území okresu Nové Zámky: v roku 1929, 1930 štrajkovali robotníci továrne na spracovanie ľanu v Nových Zámkoch, v roku 1931 štrajkovalo 650 robotníkov na troch cestách – Nové Zámky – Bánov, Nové Zámky – Tvrdošovce a Nové Zámky – Dvory nad Žitavou, 40 robotníkov z Chľaby v Štúrove, v roku 1929 39 stavbárov a v roku 1933 42 stavebných robotníkov v Parkane, v roku 1932 stavbári na stavbe Štátnej

ľudovej škole v Nových Zámkoch, na prelome rokov 1933-34 robotníci v Nových Zámkoch

6.

Plevza, Viliam, 1960. *Revolučné hnutie zemerobotníkov na Slovensku 1929-1938 : (príspevok k dejinám Červených odborov) : triedne boje zemerobotníkov v rokoch svetovej hospodárskej krízy 1929-1933*. I. časť. Bratislava : Práca – vydavateľstvo ROH.

7.

Plevza, Viliam, 1963. *Revolučné hnutie zemerobotníkov na Slovensku (1933-1938)*. II. časť. Bratislava : Práca – vydavateľstvo ROH.

Autor popisuje dejiny revolučných bojov poľnohospodárskych robotníkov za ich práva a ochranu ťažko skúšaného života na Slovensku v dôsledku agrárnej, svetovej hospodárskej a politickej krízy v dvoch častiach. Nakoľko aj okres Nové Zámky mal v prevažnej miere poľnohospodársky charakter, kde prevládali poľnohospodárski robotníci, ktorí boli organizovaní v revolučných Sväzoč zemerobotníkov, štrajky sa ho dotýkali.

8.

Holka, Filip, 1961. *Triedne boje na nitriansku v rokoch 1919 – 1929*. Bratislava : Osveta.

Autor dokumentuje vývoj revolučného robotníckeho hnutia na území Nitrianskej župy.

9.

Mlynárik, Ján, 1968. *Revolučné hnutie nezamestnaných na Slovensku v rokoch 1918-1938*. Bratislava : Práca , vydavateľstvo ROH.

Autor v knihe vykreslil rôzne formy bojov nezamestnaných za prácu. V okrese Nové Zámky v roku 1922 sa konali schôdze a demonštrácie nezamestnaných v Nových Zámkoch a Šuranoch proti nezamestnanosti, v roku 1923 v Nových Zámkoch, v roku 1927 sa zhromaždili nezamestnaní v Šuranoch a žiadali o prácu, v roku 1930 v Nových Zámkoch, 1931 v Štúrove, Nových Zámkoch, v roku 1935 v Komoči a v Zemnom to bolo demonštratívne vymáhanie si práce, vo Veľkom Kýre demonštrovala nezamestnaná mládež.

10.

Hrbek, R.- Slivka, K., 1970. *Revolučné hnutie stavebných robotníkov západného Slovenska (1918-1938)*. Bratislava : Vydavateľstvo Slavín.

Okres Nové Zámky sa spomína v súvislosti so štrajkami v Gbelciach, Náne, Nových Zámkoch, Štúrove, Palárikove a v Šuranoch.

11.

Holotík, Ľudovít, 1979. *Sociálne a národné hnutie na Slovensku od Októbrovej revolúcie do vzniku československého štátu : (dokumenty)*. Bratislava : VEDA vydavateľstvo SAV.

In: *Telegram C. a k. vojenskému veliteľstvu v Bratislave o vyslaní vojenskej jednotky do Nových Zámkov*. Č. 28 (19. február 1918 Bratislava). S. 80; *Telegram C. a k. vojenskému veliteľstvu v Bratislave o príchode vojenských jednotiek do Nových Zámkov*. Č. 29 (19. február 1918 Nové Zámky). S. 81; *Posádkové veliteľstvo domobrany podáva C. a k. vojenskému veliteľstvu v Bratislave správu o štrajku v Nových Zámkoch*. Č. 75 (12. marec 1918 Nové Zámky). S. 143; *Telegram oznamujúci C. a k. vojenskému veliteľstvu v Bratislave vypuknutie štrajku v Nových Zámkoch*. Č. 150 (21. jún 1918 Nové Zámky). S. 280.

Kniha podáva chronológiu udalostí od 15. 11. 1917 do 31. 10. 1918 podloženú historickými prameňmi, ktoré sa dotýkajú robotníckeho revolučného hnutia a vzniku 1. ČSR.

12.

Popély, Gyula, 2010. *Felvidék : 1914 – 1920*. Budapešť : Magyar Napló. ISBN 978-963-88467-0-9. Preklad názvu: *Horný vidiek : 1914 – 1920*.

Kniha je historiografiou územia Horného Uhorska (dnešného Slovenska) v období pred 1. svetovou vojnou a po nej až do vytvorenia 1. ČSR a jej vyformovania. Rozoberá vnútornú, vojnovú a mierovú politiku uvedeného obdobia, diplomaciu, vypuknutie 1. svetovej vojny, rozpad Rakúsko-Uhorska a dôsledky, vznik 1. ČSR a boj o územie Horného vidieka až po Trianon.

323.15 Národnostné, etnické menšiny. Maďarská národnostná menšina

13.

Sándor, László, 1978. *Ez volt a Sarló : tanulmányok, emlékezések, dokumentumok*. Budapešť : Kossuth Könyvkiadó. ISBN 963-09-1209-0. Preklad názvu: *To bol Sarló : štúdie, spomienky, dokumenty*.

Kniha podáva pravdivý obraz o vzniku, postavení a úlohe hnutia maďarskej študujúcej pokrokovej mládeže a intelektuálov v Československu – *Sarló* (1928), ktoré zohralo svoju úlohu aj v robotníckom hnutí. Toto hnutie pôsobilo aj na území okresu Nové Zámky (s. 238-240) a v jeho čele stáli maďarské osobnosti regiónu ako: Dobossy László (1910-1999), Jócsik Lajos (1910-1980), Kovács Endre (1911-1985), Morvay Gyula (1905-1998). Hnutie podporoval aj rodák Kassák Lajos (1887 -1967).

14.

Popély, Gyula, 1991. *Népfogyatkozás : (a csehszlovákiai magyarság a népszámlálások tükrében 1918-1945)*. Budapešť : Írók Szakszervezete Széphalom Könyvműhely Regio. (Hungaro-Bohemico-Slovaca, zv. 4). ISBN 963-04-0950-X. Preklad názvu: *Úbytok národa : (československá Maďarskosť v zrkadle sčítania ľudu 1918-1945)*.

Štúdia mapuje demografický vývoj maďarskej národnostnej menšiny v rokoch 1918-1945 na území Československa, obsahuje tiež štatistické údaje z rokov 1880-1910, 1980, 1989. Zahŕňa výsledky sčítania ľudu za 1. ČSR v rokoch 1921 a 1930, v tom aj región Nové Zámky.

15.

Fazekas, József, 1993. *Vagyunk és leszünk : A Szlovenszkói Magyarság társadalmi rajza 1918-1945*. Bratislava : Kalligram. ISBN 80-7149-024-5. Preklad názvu: *Sme a budeme : spoločenský nákres Maďarov na Slovensku 1918-1945*.

V knihe sú uvedené štúdie zo života Maďarov v období rokov 1918-45, aj za 1. ČSR. Rozoberajú politický, hospodársky, spoločenský, náboženský vývoj a postavenie národa v Československu. Niektoré štúdie sú od regionálnych autorov: Ölvédi, János (1914-1983): *A szlovenszkói magyarság társadalmi rajza (Spoločenský obraz Maďarov na Slovensku, s. 5-28)*; Noszkay, Ödön (1881-1948): *A magyar katolicizmus (Maďarský katolicizmus, s. 160-167)*; Krammer, Jenő (1900-1973): *Európa és a csehszlovákiai magyarság (Európa a československá maďarskosť, s. 200-206)*.

16.

Varga, Sándor, 1993. *Magyarok Szlovákiában : adatok, dokumentumok, tanulmányok. NDC évkönyv '93*. Bratislava : INFOTRAD. ISBN 80-901406-0-2. Preklad názvu: *Maďari na Slovensku : údaje, dokumenty, štúdie. Ročenka NDC '93*.

In: Popély, Gyula. *A nemzeti kisebbségek nyelvhasználati jogainak szabályozása a Csehszlovák Köztársaságban (1918-1938)*. III. časť (Štúdie). S. 166-173. Preklad názvu: *Úprava práva používania jazyka národnostných menšín v Československej republike 1918-1938*.

Štúdia rozoberá zákonné nariadenia Národného zhromaždenia 1. ČSR, ktoré sa dotýkali národnostnej menšiny a podrobnejšie sa zameriava na nariadenia ohľadom používania jazyka

národnostnej menšiny.

17.

Podolák, Peter, 1998. *Národnostné menšiny v Slovenskej republike : z hľadiska demografického vývoja*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej. ISBN 80-7090-506-9.

Z uvedeného dokumentu sa dozvedáme, že počas existencie 1. ČSR sa uskutočnili dve sčítania obyvateľstva a to v roku 1921 a 1930. Uvádza výsledky sčítania (s. 11-17).

18.

Borsody, István, 2002. *Magyarok Csehszlovákiában 1918-1938*. Šamorín : Méry Ratio. ISBN 80-88837-44-8. Preklad názvu: *Maďari v Československu 1918-1938*.

Kniha podáva súhrnný obraz o udalostiach dotýkajúcich sa života maďarskej národnostnej menšiny za 1. ČSR. Obsahuje príspevky 23 maďarských osobností z celého územia vtedajšieho Československa, Maďarska a aj regionálnych osobností nášho okresu: Noszkay Ödön (1881-1948), Kovács Endre (1911-1985), Krammer Jenő (1900-1973).

19.

Turczel, Lajos, 2002. *Visszatekintések a szlovákiai magyar kisebbségi lét első szakaszára*. Dunajská Streda : Lilium Aurum. ISBN 80-8062-123-3. Preklad názvu: *Spättný pohľad na prvé obdobie maďarskej národnosti na Slovensku*.

Autor v knihe analyzuje literárny, vedecký, politický a verejný život Maďarov na Slovensku v medzivojnovom období (1918-1945).

20.

Bárdi, Nándor-Fedinec, Csilla-Szarka, László, 2008. *Kisebbségi magyar közösségek a 20. században*. Budapešť : Gondolat Kiadó - MTA Kisebbségkutató Intézet. ISBN 978-963-693-082-0. Preklad názvu: *Menšinová maďarská komunita v 20. storočí*.

Kniha mapuje dejiny Maďarov 20. storočia, ktorí sa v dôsledku rozpadu Rakúsko-Uhorska dostali do menšinového postavenia. Dotýka sa aj obdobia 1. ČSR a súvisiacich udalostí.

329 Politické strany a hnutia. 329.15 Komunistické zameranie

21.

Dokumenty o rozvoji a činnosti KSČ v okrese Nové Zámky : 1921-1971. Nové Zámky : OV KSS a ONV, 1971. In: *Počiatky robotníckeho hnutia v okrese*. S. 9-32. *Za väčší kus chleba – za sociálnu spravodlivosť*. S. 33-40. *Prehovorili i poľnohospodári*. S. 41-43.

Kniha vydaná v jazyku slovenskom i maďarskom podáva históriu vzniku robotníckeho hnutia a štrajkov KSČ v okrese.

22.

Dokumentumok a CsKP fejlődéséről a Nové Zámky-i járásban : 1921- 1971. Nové Zámky : OV KSS a ONV, 1971.

23.

Haverla, Miloslav, 1986. *Vznik a vývoj KSČ v okrese Nové Zámky vo fotodokumentoch*. Nové Zámky : Okresné múzeum.

V dokumente je spracované, tak ako aj názov napovedá, obdobie vzniku a vývoja KSČ v okrese Nové Zámky, ktoré dopĺňa bohatá fotodokumentácia. Z uvedeného dokumentu vyplýva, že vznik je úzko spojený s revolučným robotníckym hnutím – štrajkovými bojmi za práva robotníkov, hlavne štrajkujúcich poľnohospodárskych robotníkov. K zmenám došlo aj z dôvodu vzniku rozkolu v sociálnodemokratickej strane.

33 Ekonomika. 332 Hospodárstvo

24.

Horbulák, Zsolt, 2018. *Regionálne hospodárske dejiny Slovenska*. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka, Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov. ISBN 978-80-8075-790-8. V knihe je okrem iného zahrnuté aj obdobie 1. ČSR, téma hospodárstva a jeho rozvíjanie v povojnovom období. Zahŕňa aj okres Nové Zámky.

355.48(436+439)“1914/1918“ Dejiny Prvej svetovej vojny (územie okresu)

25.

Segeš, Vladimír a kolektív, 2007. *Slovensko - Vojenská kronika*. Bratislava : Perfekt. ISBN 978-80-8046-381-6. In: Čaplovič, Miloslav. *Prvá svetová vojna 1914-1918*. S. 80-91; Čaplovič, Miloslav. *Slovensko v medzivojnovnej Československej republike 1918-1939*. S. 92-101.

Kniha mapuje vojenské dejiny, dejiny vojen, vojnových ťažení a bojov na Slovensku. Obsahuje kapitolu o 1. svetovej vojne a medzivojnovom období.

26.

Slabák, Jozef, [2009]. *Parkáň a okolie v bojoch o Slovensko v 1919-tom : pamiatke vzniku a obrany ČSR*. Štúrovo : Jozef Slabák.

Brožúra v chronologickom slede popisuje obsadenie Štúrova legionárskymi vojskami Československého armádneho zboru (8. 1. 1919), príchod maďarských Červených gárd (30. 5. 1919), boje o územie, obsadenie územia Červenou gardou, nové boje o územie, definitívny odchod maďarskej Červenej armády zo Štúrova (2. 7. 1919). Popisuje vyhradený priestor na cintoríne pre obete bojov, ktoré bolo pri príležitosti 80. výročia bitky o Štúrovo zrekonštruované a bol tu osadený pamätník s pamätnými tabuľami (28. 5. 1999).

27.

Segeš, Vladimír a kolektív, 2015. *Vojenské dejiny Slovenska a Slovákov / [spoluautor] Vojtech Dangl, Miloslav Čaplovič, Jozef Bystrický, Ján Štaigl, Michal Štefanský, Imrich Purdek*. Praha : Ottovo Nakladatelství v spolupráci s Vojenským historickým ústavom Bratislava. ISBN 978-80-7451-469-2. In: Čaplovič, Miloslav. *Prvá svetová vojna 1914-1918*. S. 208-237; Čaplovič, Miloslav. *Slovensko v Československej republike 1918-1939*. S. 238-275.

Kniha zachytáva vojenskú históriu Slovenska a Slovákov od najstarších čias (praveku) až po súčasnosť (udalosti do roku 2015). Fakty dopĺňa bohatý dokumentačný materiál: ilustrácie, fotografie, mapy ...

37 Školstvo. Výchova a vzdelávanie

28.

Szabó, Imrich, 1994. *História škôl Palárikovo*. Nové Zámky : Ycon Graphic Studio. ISBN 80-969337-8-7.

Publikácia mapuje históriu škôl na území Palárikova aj počas 1. svetovej vojny a obdobia 1. ČSR.

29.

Kamocsai Gál, László, 2003. *Adj jó tanító mestereket nekünk... : /a kamocsai ref. egyház elemi iskolájának története/. [Komoča] : vlastné vydanie. Preklad názvu: Daj nám dobrých učiteľských majstrov... : /história Komočskej reformovanej cirkevnej základnej školy/.*

Publikácia mapuje históriu školy od založenia 1761 až po rok 2002 so všetkými zmenami. Zo školských zápisníc vyplynulo, že vyučovanie v škole neprestalo ani počas 1. svetovej vojny

a pokračovalo aj za 1. ČSR. Od roku 1919 škola niesla názov *EV. KALV. LUDOVÁ SKOLA V KOMOČI* = *EV. REF. ELEMI ISKOLA KAMOCSA*. V roku 1930 na pečiatke škole figuruje nápis: *Kálv. Lúd. škola v Komoči* = *KÁLVINISTA NÉPISKOLA KAMOCSA*.

30.

Kadlečíková, Melánia, 2005. *Dejiny ľudového školstva v Nových Zámkoch*. Nové Zámky : Pre Miestny odbor Matice slovenskej v Nových Zámkoch vydavateľstvo CROCUS. ISBN 80-88992-78-3.

Zo state *Ľudové školstvo v Nových Zámkoch v rokoch 1900-1938*, s. 18-21 sa môžeme dozvedieť o vývoji ľudového školstva v Nových Zámkoch počas 1. svetovej vojny, po nej, o školách, učiteľoch, počte žiakov.

31.

Gancznerová, Monika, 2012. *170 rokov Gymnázia v Nových Zámkoch : pamätnica k 170. výročiu založenia školy 1842 – 2012*. Šurany : DMC. ISBN 978-80-971162-4-8.

Kniha o dejinách gymnázia zahŕňa v sebe aj stať *Obdobie prvej ČSR*, s. 18-21.

39 Etnografia, národopis

32.

LISZKA, József, 1990. *Magyar néprajzi kutatás Szlovákiában (1918-1938)*. Bratislava : Madách. ISBN 80-7089-067-3. Preklad názvu: *Maďarské etnografické výskumy na Slovensku (1918-1938)*.

Kniha etnografa Józsefa Liszku sumarizuje národopisné a folkloristické výskumy maďarskej menšiny na južnom Slovensku v medzivojnovom období so zameraním na: - vývoj národopisného múzejníctva (obsahuje tiež dejiny vtedajšieho Mestského múzea v Nových Zámkoch), - národopisnú orientáciu mládežníckeho hnutia Sarló, články v novinách o maďarských etnografických výskumoch na južnom Slovensku. obsahuje tiež biografie významných národopiscov z nich aj regionálnych osobností: Morvay Gyula (1905-), Thain János (1885-1953).

33.

Liszka, József, 2003. *Národopis Maďarov na Slovensku*. Komárno, Dunajská Streda : Fórum inštitút pre výskum menšín, Vydavateľstvo Lilium Aurum. ISBN 80-8062-052-0.

Z jednotlivých kapitol o *Dejinách národopisného výskumu maďarských oblastí na Slovensku* (v tom aj roky 1. svetovej vojny a medzivojnové obdobie) sa môžeme dozvedieť o udalostiach, dianí, živote a článkoch z oblasti národnej kultúry v danom období.

613/614 Zdravotníctvo

34.

Kadlečíková, Melánia a kolektív, [1996]. *100 rokov nemocnice v Nových Zámkoch 1896 - 1996*. Nové Zámky : Nemocnica s poliklinikou v Nových Zámkoch. ISBN 80-967533-2-0.

In: *Nemocnica v období roku 1919-1945*. S. 19-21.

Z uvedenej state sa môžeme dočítať o udalostiach roku 1919, počte ošetrovaných pacientov v rokoch 1920-24, personálnych zmenách, rozšírení a rekonštrukcii priestorov nemocnice.

621 Strojárstvo. Elektrotechnika – priemyselné podniky

35.

Polakovič, Ján ... [et al.], 1975. *Elektrosvit Nové Zámky : sedemdesiatpäť rokov závodu a*

dvadsaťpäť rokov strojárkej výroby v národnom podniku. Bratislava : Obzor.

In: *Rozvoj továrne za prvej svetovej vojny*. S. 37. *Rozvoj robotníckeho hnutia*. S. 38-55.

Publikácia zameraná na históriu strojárenského podniku Elektrosvit má vysokú výpovednú hodnotu, hlavne z dôvodu, že zahŕňa postupný hospodársky vývoj mesta vrátane vývoja továrne, pracovných podmienok robotníkov a ich práv. Tiež obsahuje state o výrobe v továrni za prvej svetovej vojny, štrajkoch, zmenách, hospodárskych krízach za 1. ČSR.

63 Poľnohospodárstvo. 631.145 Kombinované priemyselne-poľnohospodárske podniky

36.

Andel, Mikuláš, 1993. *Pestovanie a spracovanie koreninovej papriky na Slovensku*. Bratislava : Agentúra INTERPOND. ISBN 80-88736-01-3.

In: *Vznik a rozvoj pestovania a spracovania koreninovej papriky na Slovensku*. S. 20-49.

Táto publikácia bola do bibliografie zaradená z dôvodu, že rozmach pestovania koreninovej papriky nastal počas 1. ČSR a jej pestovanie živilo roľníkov z okolia Nových Zámkov.

37.

Eliáš, Miroslav, 2012. *Šurianský cukrovar : 1852 - 2000*. Šurany : Mestské kultúrne stredisko. ISBN 978-80-971106-0-4. In: *Od založenia šurianskeho cukrovaru do roku 1938*. S. 9-29.

Šurianský cukroval patril k významným priemyselným podnikom v okrese aj za 1. ČSR. Dokonca aj za 1. svetovej vojny bol v prevádzke. Chýbajúcich domácich robotníkov nahrádzali vojnoví zajatci. Z uvedenej state sa môžeme ďalej dozvedieť o aktívach, vnútropodnikových zmenách, kampaniach, štrajkoch a iných zaujímavostiach. Fakty dokazujú listinné prílohy.

656 Doprava a pošta. Cestné stavby

38.

Daniel, František, 2000. *150. výročie začatia železničnej prevádzky v Nových Zámkoch = A vasúti közlekedés kezdetének 150. évfordulója Érsekújvárott*. Nové Zámky : AZ Print. Dvojazyčne.

Rozvinutá železničná doprava a preprava bola prínosom pre región. Z pamätnice sa môžeme dočítať o rozvoji a budovaní miestnej železničnej siete, železničných štrajkoch a zapojení železničiarov do bojov o územie v čase vzniku 1. ČSR.

39.

Hodossy, Gyula, 2001. *História Mosta Márie Valérie*. Dunajská Streda : Lilium Aurum. ISBN 80-8062-061-X.

In: Bartusz, Gyula. *Na Dunaji bol vybudovaný most : história mostov medzi Štúrovom a Ostrihomom*. S. 7-60. Podčasť: *Život a zánik mosta (1895-1999)*. S 21-41 (21-27).

Hraničný Most Márie Valérie v Štúrove má bohatú históriu. Ide o významnú stavbu na Dunaji. Z pripojenej chronológie udalostí rokov 1919-1938 sa môžeme dozvedieť, že v roku 1919 bol vyhodnený, postupne od roku 1922 do 1927 rekonštruovaný a pripravený pre osobnú a nákladnú dopravu. V roku 1938 bol miestom stretnutia československých a maďarských predstaviteľov na odovzdanie a prebranie Štúrova a jeho okolia.

40.

Buda, František, 2005. *Črepiny z histórie Tvrdošoviec : železnica a Spolok tvrdošovských železničiarov – zástava*. Tvrdošovce : Samospráva obce. Kniha vyšla aj v jazyku maďarskom.

V knihe je uvedená chronológia udalostí železnice vrátane rokov 1918-38 za 1. ČSR.

41.

Buda, František, 2005. *História pošty : črepiny z histórie Tvrdošoviec*. Tvrdošovce : Samospráva obce. Kniha vyšla aj v jazyku maďarskom.

Kniha obsahuje aj roky za 1. ČSR: ako to bolo v poštovom styku, pozície poštových úradníkov, o poštovom úrade, listinné doklady.

726.84 Hromadné hroby. Vojnové hroby

42.

Práznovszky, Miklós, 2013. *Állj meg, ember... : Érsekújvári hadisírok*. Érsekújvár : Nobilitas Carpathiae. ISBN 978-80-971210-2-0. Preklad názvu: *Postoj človek... : novozámocké vojnové hroby*. In: *Első világháború hadszínterei (Bojiská Prvej svetovej vojny)*. S. 7-10; In: *Hadisírok az Első világháború idejéből (Vojenské hroby z obdobia Prvej svetovej vojny)*. S. 30-49. In: *Első világháborús hadisírok adatbázisa (Databáza vojenských hrobov Prvej svetovej vojny)*. S. 107-175.

V knihe autor spracoval tému vojenských hrobov nachádzajúcich sa na cintorínoch mesta Nové Zámky a aj mimo mesta z oboch vojen, zahraničné bojiská 1. svetovej vojny, domáce bojiská 2. svetovej vojny a bombardovanie mesta, novozámocké cintoríny a udalosti súvisiace so založením nového vojenského cintorína.

796 Športové hnutie

43.

Bačo, Alexander, 1971. *50 rokov Komunistickej strany Československa a Federácie robotníckych telovýchovných jednot, v priereze stručnej histórie robotníckeho telovýchovného hnutia v okrese Nové Zámky*. Nové Zámky : Okresný výbor STO.

V publikácii sa spomína, že prvé Robotnícke telovýchovné jednoty (RTJ) existovali už od roku 1919. Jednota proletárskej telovýchovy (JPT) v Nových Zámkoch sa vytvorila v roku 1926. Činnosť sa spomína do roku 1938, kedy bola v dôsledku nastávajúcich udalostí prerušená.

44.

Perútka, Jaromír, 1971. *Robotnícke telovýchovné hnutie na Slovensku*. Bratislava : Pravda.

V prílohe č. 5 *Sídla zväzu RTJ na Slovensku* sa uvádza, že v roku 1920 RTJ Nové Zámky patrila pod 46. okres so sídlom v Bratislave ale v roku 1925 už patrila do 48. okresu so sídlom v Nových Zámkoch a mala 127 členov, tiež sem patrili Šurany s 69 členmi, v roku 1929 RTJ Nové Zámky a Šurany patrili síce do 48. okresu ale so sídlom v Nitre, v roku 1933 sa sídlo 48. okresu vrátilo Novým Zámkom tak to bolo aj v roku 1937 a RTJ vyvíjala činnosť aj v Bánove.

45.

Turczel, Lajos, 1992. *Magyar sportélet Csehszlovákiában 1918 – 1938*. Bratislava : Madách. ISBN 80-7089-174-2. Preklad názvu: *Maďarský športový život v Československu 1918-1938*.

Autor športový život maďarskej národnostnej menšiny za 1. ČSR založený a organizovaný na národno-národnostnej báze hodnotí ako veľmi plodný a úspešný. V meste úspešne vyvíjal svoju činnosť Érsekújvári Sport Egylet pod zaužívanou skratkou ÉSE (Novozámocký športový spolok).

46.

Tóth, János, 2006. *Novozámocký futbal dávnych čias = Régi idők érsekújvári focija*. Nové Zámky : InDesign. ISBN 80-969389-3-2. Dvojjazyčne.

Kniha o histórii novozámockého futbalu siaha aj do obdobia 1. svetovej vojny (s. 9-11) a po ňom. O vývoji futbalu za 1. ČSR, 1918-1938 sa môžeme dočítať na stranách 11-89.

47.

Horváth, Mário, 2012. *100 rokov šachu v Nových Zámkoch*. Nové Zámky : Šachový klub Bašta. V Nových Zámkoch existoval Šachový klub od roku 1912. Činnosť vyvíjal aj počas roka 1914 a potom po vojne, od roku 1932 boli v meste dva kluby, ktoré po pričlenení mesta k Maďarsku zanikli.

94(437)(437.6)(437.623)“1914/1918“ “1918/1939“ Dejiny 1. ČSR, Dejiny Slovenska

48.

Kostický, Bohumír, 1983. *Slovensko v zrkadle prameňov 1848-1948*. Martin : Osveta. V knihe sú v chronologickom slede zahrnuté aj udalosti rokov 1914 až 1918 a za 1. ČSR 1918-1938. Okres Nové Zámky sa spomína hlavne v súvislosti so štrajkami železničných robotníkov (1917, 1918), priemyslom (1928), nezamestnanosťou (1932), požiadavkami Maďarov (1937), okupáciou južného Slovenska Maďarskou armádou (1938).

49.

Slovensko v Československu (1918-1939) / [editori] Milan Zemko, Valerián Bystrický. Bratislava : Veda Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2004. ISBN 80-224-0795-X.

Kniha je venovaná postaveniu Slovenska v 1. ČSR. Autori rozoberajú politický, hospodársky, sociálny, zdravotný, školský život na Slovensku. Obsahuje prílohy dotýkajúce sa obyvateľstva, politického systému, mapy a fotografie.

Dejiny regiónu Nové Zámky

50.

Kolektív autorov, 1987. *Okres Nové Zámky – história a rozvoj*. Nové Zámky : Okresný národný výbor. In: *Začiatky buržoázneho zriadenia a robotnícke hnutie*. S. 31-40. *Komunistické a robotnícke hnutie v čase buržoáznej republiky*. S. 42-61.

V uvedených statiach boli spracované udalosti súvisiace so vznikom 1. ČSR, začlenením nášho územia a obdobím formovania KSČ a rozvoja robotníckeho hnutia.

51.

Gunda, Ladislav a kolektív, 1992. *Okres Nové Zámky*. Bratislava : Obzor. ISBN 80-215-0147-2.

In: *V prvej Česko-slovenskej republike (1918-1938)*. S. 16-19.

V stati sa dočítame o formovaní 1. ČSR, zmenách a živote v nej so zameraním na územie okresu Nové Zámky.

Dejiny miest okresu Nové Zámky: Nové Zámky, Štúrovo, Šurany

52.

Kočíš, Ladislav, 1967. *Nové Zámky v minulosti a súčasnosti*. Nové Zámky : Okresný národný výbor v Nových Zámkoch - Odbor školstva a kultúry. In: *Nové Zámky za buržoázno-demokratickej republiky (1918-1938)*. S. 77-99.

Uvedená stať v knihe obsahuje podčasti: *Povojnové revolučné udalosti v Nových Zámkoch (s. 77-80)*, *Rozvoj mesta (s. 81-82)*, *Hospodárske pomery (s. 82-85)*, *Národné, sociálne a zdravotné pomery obyvateľstva (s. 85-88)*, *Rozvoj školstva a kultúry (s. 88-91)*, *Rozvoju robotníckeho hnutia (s. 91-99)*.

Autor popisuje obdobie začlenenia sa do 1. ČSR, povojnové revolučné udalosti v meste pričom vedenie mesta sa pridalo k Maďarskej národnej rade, vznik Národnej stráže, vznik Národnej rady, konanie Národného zhromaždenia 2.1.1919 za účasti tisícok obyvateľov z okolitých žúp.

Mesto stalo strediskom odporu proti ČSR. Píše o bojoch, konečnom víťazstve čsl. vojsk a vymenovaní nového vedenia mesta, rozvoji mesta za buržoáznej ČSR, vytvorení orgánov mesta, bytovej výstavbe, výstavbe verejných budov, predaji mestských pozemkov, skrášľovaní mesta, zavedení elektrickej energie v roku 1928, hospodárskych pomeroch, o pozemkovej reforme, podmienkach v poľnohospodárstve, rozmachu včelárstva, stagnácii priemyselnej výroby, závode Tomáša Baťu, ktorý zamestnával až 800 robotníkov, továreň na spracovanie ľanu 600 robotníkov, sprevádzkovaní prvého paprikového mlynu v r. 1933, výrobe tehál, koži, múky, liehovín, ľadu, rastlinných tukov a olejov, obchodnom živote, cestnej doprave, vybudovaní letištia T. Baťom, finančných inštitúciách, národnostných, sociálnych a zdravotných pomeroch obyvateľstva – národnostných rozporoch, nacionálnych pomeroch, príchode viacerých českých rodín do mesta, ktorí priniesli demokratickejšie a modernejšie názory, raste revizionizmu od roku 1927, triednom zložení obyvateľstva, prehlbovaní sociálnych pomerov, postupnom zlepšovaní zdravotníckej starostlivosti, rozvoji školstva, aktívnom kultúrnom živote, založení kultúrnych inštitúcií, rozmachu športu, rozvoji robotníckeho hnutia, ktorej vedúcou silou bola sociálnodemokratická strana, vzniku KSČ, Červených odborov, robotníckych, roľníckych, štrajkových, vypuknutí hospodárskej krízy v roku 1929 a ťažkých pomeroch počas nej, boji nezamestnaných, hladových pochodoch a poslednom období buržoáznej republiky (1933-38).

53.

Strba, Sándor, 2018. *Nové Zámky II. : (od zbúrania hradu po koniec II. svetovej vojny) : 1724-1945*. Nové Zámky : Sándor Strba, 2018. ISBN 978-80-570-0108-9.

In: 1914-1919. S. 53-82. In: 1920-1938. S. 83-95.

Autor v uvedených statiach vykresľuje posledné dni Rakusko-Uhorska, popisuje udalosti, ktoré sa počas I. svetovej vojny odohrali v meste, spomína obeť a pamiatky, podrobnejšie sa venuje udalostiam roka 1919, venuje sa téme Trianonu, postaveniu maďarskej menšiny v 1. ČSR a životu v republike, meste až po Prvú viedenskú arbitráž, ktorá spečatila osud mesta v 1. ČSR.

54.

Mravík, Ján, 1969. *Štúrovo a okolie po stránke historickej a turistickej : informatívna príručka pre históriu, turistiku a cestovný ruch*. Bratislava : Slavín. In: *Osudy mesta nad Dunajom v rokoch 1918-1945*. S. 60-68.

V stati *osudy mesta nad Dunajom v rokoch 1918-1945 (s. 60-68)* spracovateľ Ján Mravík priblížil pohraničné mesto Parkan za 1. ČSR. Toto okresné mesto sa stalo dôležitým železničným, vodným i cestným dopravným uzlom s colnicou a pohraničnou strážou až prišiel rok 1938 a mesto v dôsledku zmeny štátnych hraníc pripadlo Maďarsku (6. 11. 1938).

55.

Vércse, Miklós, 2005. *Štúrovo na pohľadniciach = Párkány képeslapjai : 1895-2005*. Štúrovo : Vadaš s.r.o.. ISBN 80-969377-0-7.

Fotografická publikácia obsahuje aj fotografie zobrazujúce mesto z rokov 1914 až 1939.

56.

Zrubec, Ladislav – Nemček, Viliam, 1968. *Šurany*. Bratislava : Slavín. Časť: V našom storočí . Po vzniku ČSR. Nemček, Viliam: *Radosť z národnej slobody – trpkosť z hospodárskej situácie*. S. 145-147; *Červená armáda Maďarskej republiky rád v Šuranoch*. S. 148-149; *Založenie KSČS*. S. 150-151; *Roľník chce pôdu – robotník prácu*. S. 152-156.

Časť: *Hospodárska kríza a príznaky fašizmu*. Nemček, V.: *Zima 1928-1929 a jej následky*. S. 159-160; *Život je pes – život je boj*. S. 161-167; *jednotný a ľudový front*. S. 168-171.

V knihe autor opisuje rušné povojnové roky a jednoznačný postoj obyvateľstva, ktoré sa hlásilo

k ČSR. Píše o rabovačkách, o mobilizácii proti Maďarskej republike rád, a odmietnutí šurianských robotníkov nastúpiť na vojenskú službu, vyhlásení vojenskej diktatúry pre oblasť (1919-28.2.1922), založení KSČ v meste, roľníckej otázke a bojoch za ich práva, opisuje zimu 1928-1929 a jej následky, vysťahovanie skupiny obyvateľov za prácou do Južnej Ameriky, Argentíny, Francúzska (1926, 1929), nezamestnanosť a uvádza príbehy ľudí, úlohu politických strán, demonštrácie, volebný boj a strach slovenského obyvateľstva pred politikou vlády a revízií trianonskej zmluvy, rozoberá otázku miestneho jednotného a ľudového frontu, opisuje nástup fašizmu, manifestáciu 4.9.1938 v Trnovci nad Váhom za účasti Šurancov, stratu územia a pridruženie k Maďarsku 9. 11. 1938.

57.

Zrubec, Laco, 1998. *Šurany : 1138-1998*. Šurany : Mestský úrad. ISBN 80-968048-6-3. *Prvá republika*. S. 71-77.

Laco Zrubec v uvedenej stati píše o kolkovaní peňazí v marci 1919, obsadení Šurian a znovuodovzdaní, súpise obyvateľov v auguste 1919: v meste žilo 6245 obyvateľov, o práci v miestnom cukrovare, vytvorení obecných orgánov, kultúrnom živote, zápisoch v kronike mesta.

58.

Németh, Dežo-Németh, Karol-Kosorinská, Mária, 2006. *Šurany*. Šurany : Mestské kultúrne stredisko. Fotografie.

V knihe fotografií nájdeme aj fotografie, ktoré sú z obdobia nášho záujmu.

59.

Šutka, Jozef a kolektív, 2008. *Šurany v zrkadle dejín*. Šurany : Mestské kultúrne stredisko.

In: *Ako sa Šurany formovali v 20. storočí : Šurany od roku 1900 do roku 1938 z podania Karola Kuťku*. S. 54-58.

Jozef Šutka a kolektív z podania Karola Kuťku spomínajú založenie „Domobrany“, obnovenie slovenského povedomia obyvateľov, zmeny v orgánoch správy obce, príhody s krádežami, obnovu vyučovania na školách, hospodársku krízu, premeny obce Šurany, politické zmeny, ktoré prispeli k udalostiam roku 1938.

60.

Eliáš, Miroslav, 2018. *Šurany : mestské múzeum Šurany : cesta dejinami mesta zo zbierok Mestského múzea*. Šurany : mesto Šurany. ISBN 978-80-870-0042-6.

Publikácia zahŕňa a popisuje pamiatky, zbierkové predmety aj z rokov 1914 až 1939.

Dejiny obcí okresu Nové Zámky: Andovce, Bajtava, Bánov, Bardoňovo, Belá, Benešov, Bíňa, Branovo, Bruty, Čechy, Černík, Dedinka, Dolný Ohaj, Dubník, Dvory nad Žitavou, Gbelce, Hul, Chľaba, Jasová, Jatov, Kamenica nad Hronom, Kamenín, Kamenný Most, Kmeťovo, Kolta, Komjatice, Komoča, Leľa, Lipová, Ľubá, Malá nad Hronom, Malé Kosihy, Maňa, Michal nad Žitavou, Veľký Kýr, Mojzesovo, Mužla, Nána, Nová Vieska, Palárikovo, Pavlová, Podhájska, Pozba, Radava, Rastislavice, Rúbaň, Salka, Semerovo, Sikenička, Strekov, Svodín, Šarkan, Trávnica, Tvrdošovce, Úľany nad Žitavou, Veľké Lovce, Vlkaš, Zemné

61.

Vágvölgyi, Szilárd, 1998. *Cergát-parti tünődések : Andód keletkezése és fejlődése*. Books in Print Bt.. ISBN 963 03 6110 8. Preklad názvu: *Úvahy na brehu Cergátu : vznik a rozvoj Andoviec*.

Autor v stati *Törésvonalakról... (Zlomové čiarý...)* s. 164-166 popisuje udalosti za vojny, spomína odvedených vojakov, padlých vo vojne a ťažký život obyvateľov za vojny. Potom s.

167-177 venoval udalostiam a životu za I. ČSR - dočítali sme sa o bojoch medzi Maďarskou červenou armádou a československými légiami a konečnom pripojení obce k I. ČSR, priebehu parcelácie, organizácii školstva, obecných rozhodnutiach, voľbách, politických stranách, remeselníkoch a remeslách, časoch hospodárskej krízy. Prináša rozšírenú maďarskú pieseň - proti Československu.

62.

Rácková, Paula, 2001. *Bánov : 2001-1113=888*. Bánov : Obec. ISBN 80-968661-7-6.

In: *Prvá svetová vojna*. S. 37; *Vznik ČSSR*. S. 38; *V demokratickom Československu*. S. 39-40; *Hospodárska kríza*, s. 40-42.

Autorka popisuje vypuknutie 1. svetovej vojny, správy z frontu, spomína (zámerne) založené požiare. V stati o vzniku 1. ČSR spomína zahraničné udalosti, ktoré predchádzali vzniku, vznik, prijatie ústavy (1920), boje, Trianonskú zmluvu. Život v demokracii vykresľuje kladne, hovorí o „novom živote“. Spomenula hospodársku krízu a ďalšie udalosti.

63.

Bátovská, Jarmila a kolektív, 2013. *Bánov : monografia obce*. Bánov : Obec Bánov. ISBN 978-80-9714177-5-2. In: Vincze, Ladislav. *Prvá svetová vojna*. S. 93-95. In: Bešinová, Eva. *Bánov v ČSSR v rokoch 1918-1938*, s. 96-114.

V stati venovanej 1. svetovej vojne sa píše o vojakoch, ktorí narukovali, povinnom prispievaní obce na vojenskú nemocnicu v Tvrdošovciach, sociálno-ekonomickom dopade vojny na obec, epidémii cholery, navrátilcoch a na záver sú uvedené mená padlých.

Autorka venovala obdobiu 1. ČSR rozsiahlu stať, do ktorej zahrnula začiatky vzniku republiky, boje o územie, formovanie obecnej samosprávy, komunálne voľby a existujúce politické strany. Spomína mená starostov, notárov, členov obecného zastupiteľstva, zamestnancov obce a ich kompetencie, výsledky sčítania obyvateľstva v rokoch 1919, 1921 a 1930, ekonomickú situáciu obce, dôsledky hospodárskej krízy, podniky v obci. Píše o stavebnom rozvoji, krátkodobom financovaní zamestnávania nezamestnaných občanov, zlej bytovej situácii, čiastočnej elektrifikácii obce, hospodárskych pomeroch, existujúcich spolkoch, kultúrnom živote obce a stave školstva.

64.

Demo, Ondrej, 2005. *Branovo : história, život a tradície : 1325 - 2005*. Bratislava : Komprint. ISBN 80-968631-6-9. In: *Zo života obyvateľov v historických etapách : po zrušení poddanstva 1848-1918*. S. 22-33. *Počas I. Česko-Slovenskej republiky*. S. 34-39.

Na s. 30 sa spomína, že keď vojna začala a bola vyhlásená mobilizácia prebiehala v obci žatva. Muži museli narukovať, neskôr pobrali aj kone. V ťažkých časoch robili ženy, deti, pomáhali pridelení ruskí zajatci. Začali brať i potraviny. Treli veľkú biedu. Spomínajú sa frontoví vojaci, poniektorí z nich boli aj na troch frontoch. V stati o živote v I. ČSR autor spomenul direktorium, armádne boje, pozemkovú reformu, príchod Čechov, poľnohospodárske práce, pestovanie tabaku, koreninovej papriky, chov dobytka, prácu mužov. Vyzdvihol hospodársky rast a demokraciu za I. ČSR a odstránenie záporov Rakúsko-Uhorska.

65.

Ondrišek, Jozef, 2000. *Černík : 1156-2000*. Černík : Obecný úrad. ISBN 80-968361-4-5.

In: *Prvá svetová vojna*. S. 45-48. In: *Česko-Slovenská republika*. S. 49-62.

Autor v stati venovanej prvej svetovej vojne spomenul mobilizáciu, zaradil sem rozprávanie bývalého legionára o situácii počas vojny, príhodu sluhu jedného poručíka z talianskeho frontu a zápisy z vydávaných úmrtných listov padlých vojakov. V stati o I. ČSR spomenul okolkovanie

peňazí, úpravu politickej správy: župné, okresné, obecné úrady, notariát, ich kompetencie a správu obce až po hortyvorskú okupáciu.

66.

Dolný Ohaj : 1293-1993. Dolný Ohaj : Obecný úrad, 1993. In: *Prvá svetová vojna, Zhabanie zvonov, priebeh vojny a vznik československej republiky, Občania Dolného Ohaja padlí v I. svetovej vojne.* S. 65-67. In: *Vznik Československej republiky, Budovanie štátu, Rabovka, Žandárska stanica, Za prvej republiky, Statkári – dedinskí boháči, Obecné zastupiteľstvo, Dvestopercentná daň, Zápisnice Obecného zastupiteľstva v Dolnom Ohaji, Obchody za prvej republiky, Remeslá, Shalom alejchem – Znamená „mier chlebu“, Hasičský zbor, Svetová hospodárska kríza.* S. 67-79.

Autor v statiach dotýkajúcich sa 1. svetovej vojny uviedol spomienky občanov ako to bolo v súvislosti s vypuknutím vojny a mená padlých. V statiach o 1. ČSR uviedol spomienku občanov na rabovačku, zriadenie žandárskej stanice a ako sa žilo za prvej republiky v obci.

67.

Angyel, Miklós, 1993. *Udvard múltja és jelene : (egy királyi kúria története).* Bratislava : Madách. ISBN 80-7089-193-9. Preklad názvu: *Minulosť a prítomnosť Dvorov : (história jednej kráľovskej kúrie).* In: *Az első és a második világháború időszaka (Obdobie prvej a druhej svetovej vojny).* S. 59-65.

Autor popísal ťažký život obyvateľstva obce počas vojny: chýbala mužská pracovná sila, ktorú čiastočne nahradili ruskí zajatci, oberali ich o potraviny, treli biedu. Spomenul direktorium a Trianonskú mierovú zmluvu, na základe ktorej, sa Dvory stali súčasťou Československa a boli zaradené do okresu Hurbanovo. Bola hospodárska kríza, zlé pracovné pomery, pomáhali aj deti. V obci prebehla parcelácia, pôsobili tu politické strany, spoločenské organizácie, bola tu slovenská aj maďarská škola, pestovala sa hlavne koreninová paprika a tabak, uvádzajú sa štatistické údaje z obecnej kroniky.

68.

Liszka, József, 2014. *Emberék, ünnepek, hétköznepok = Ľudia, sviatky, všedné dni : Köbölkút a 20. század első felében a korabeli fotográfiák tükrében : Gbelce v prvej polovici 20. storočia v zrkadle dobových fotografií /* zostavil Liszka József. Dunaszerdahely : Lilium Aurum. Dvojazyčne. In: *Gbelce v prvej polovici 20. storočia, s. 58-69.*

Z kapitoly sa dozvedáme, že v Gbelciach medzi rokmi 1928 až 29 vznikla osada z 31 českých rodín, kolonistov – navrátilcov z Ruska, ktorí dostali pôdu po Pálffyovcoch a dodnes sa táto časť za železničnou traťou nazýva Kolónia.

69.

Reško, Alexander, 2010. *Kolta : sídlo Kürthyovcov.* Komárno : z poverenia Obecného úradu vydalo Ász studio. ISBN 978-80-970364-6-1.

Autor v časti *Z dejín obce* na stranách 39-48 spomenul obeť 1. svetovej vojny, boje o územie, život obci za 1. ČSR: rozvinutú domácu výrobu, kolonizáciu, pôsobenie politických strán, vládu zemepánov, žandársky štát – sledovanie jednotlivých vrstiev, hospodársku krízu, vysťahovalectvo, prisťahovalectvo, elektrifikáciu, zabratie územia maďarskou armádou.

70.

Podhorec, Silvester, 1991. *Komjatice 1256-1991.* Komjatice : Obecný úrad. In: *História Komjatíc v rokoch 1256-1945.* S. 15-52.

Autor na s. 32-45 popísal ako to bolo v obci počas prvej svetovej vojny, časy formovania I. ČSR, spísanie inventára obce, ukončenie nosenia kroja ako každodenného odevu, popísal mužský a

ženský kroj, používanie jazyka v úradnom styku, voľby 1920, 1926 a politické strany, založenie odbočky Matice slovenskej a iných organizácií, život a prácu v obci, hospodársku krízu, nezamestnanosť.

71.

Cifra, Štefan-Vrabcová, Viera, 2008. *Komjatice 1256 – 2006 : vedecko-popularizačná monografia*. Komjatice - Bratislava : Združenie priateľov obce Komjatice.

In: *Dejiny: Drahošová, Šarlota. Porážka revolúcie 1848 a pomery v Komjaticiach v 2. pol. 19. storočia a v rokoch 1900-1918*. S. 114-133; Podhorec, Silvester-Gálik, Ján-Cifra, Štefan. *Komjatice medzi svetovými vojnami (1918-1938)*. S. 134-143; In: *Školstvo: Letošťáková, Štefánia. Školstvo v Komjaticiach od najstarších čias do roku 1968*. S. 377-395; In: *Kultúra a voľný čas: Gálik, Ján-Podhorec, Silvester-Letošťáková, Štefánia-Cifra, Štefan-Vrabcová, Viera. Z kultúrneho života v Komjaticiach v rokoch 1843-1938*. S. 501-502; In: *Poľnohospodárstvo: Vrabcová, Viera-Cifra, Štefan. Obdobie rokov 1918 až 1948*. S. 603-605.

Autorka v podčasti *Komjatice počas 1. svetovej vojny* spomína dobročinné akcie, rekvirácie, vojnových zajatcov, posledné roky vojny, koniec vojny a štatistiku účastníkov vojny.

V ďalšej časti sa autori venujú Komjaticiam po vojne a za 1. ČSR, pričom uvádzajú *Výňatok z komjatickej školskej kroniky o udalostiach v rokoch 1918-1919*, píšú o živote po vzniku ČSR v chronologickom slede. Zo state venovanej školstvu sa môžeme dozvedieť ako fungovala škola po roku 1918, o novom správcovi a rôznych aktivitách. *Kultúrny život v rokoch 1918-1938* je prezentovaný v chronologickom slede. V stati o poľnohospodárstve v rokoch 1918 až 1948 je zachytený život a zvyky „komňackých sedlákov“ do polovice 20. storočia.

72.

Hunka, Ján ... [et al.], 2013. *Maňa : Veľká aj Malá : studnica histórie a kultúry / [zostavili] Jarmila Trungelová, Marián Manduch*. Maňa : Obec Maňa. ISBN 978-80-970233-3-1. [Spoluautori: Kujovský, Rudolf ; Trungelová, Veronika ; Bugár, Rudolf].

In: *Novovek a súčasnosť (20.-21. storočie)*. S. 62-73.

Autori v podčasti uvedenej state opísali ťažký život v obci za 1. svetovej vojny, uviedli mená padlých vo vojne (59), mená občanov, ktorí vstúpili do Československých légii a miesta bojov, ktorých sa zúčastnili, pomstu miestnych obyvateľov za prežitú biedu, ktorí sa pustili vyrabovať kaštieľ, boje o územie v roku 1919, spomienky vojaka Jána Vojteka na vojnu a jeho *Baladu o vojakovi zo Žitavskej doliny*, vysťahovalectvo, maďarizáciu a Civilnú protiletenskú ochranu.

73.

Reško, Alexander, 2008. *Michal nad Žitavou : 850 rokov prvej písomnej zmienky*. Michal nad Žitavou : Obecný úrad. ISBN 978-80-88729-18-1.

V rámci dejín obce sa na s. 23-25 spomína obdobie prvej svetovej vojny a I. ČSR, hlavne parcelácia. *Príloha 2* v monografii obsahuje menoslov majiteľov v časti Domovina a číslo a typ pridelennej parcely.

74.

Vyvíjalová, Mária, 1994. *Mojzesovo : 1273-1993*. Mojzesovo : Obecný úrad. ISBN 80-967264-2-0. In: *Prvá svetová vojna*. S. 73-75. *Po vzniku ČSSR*. S. 77-106.

Autorka uviedla mená padlých za vojny a skutočnú udalosť z talianskeho frontu, ktorú vyrozprával komjatický vojak. V stati venovanej životu za I. ČSR sa spomína organizácia verejnej správy, zriadenie prvej slovenskej ľudovej školy, parcelácia, voľby do obecného zastupiteľstva v roku 1927, činnosť Obecného úradu a jeho zamestnanci, Obvodný notársky úrad, Úverové družstvo, školstvo, ochotnícke divadlo, obchody.

75.

Dánielné Matus, Erzsébet, 2013. *Őseim emlékére : fejezetek Nána történetéből*. Budapest : Metem. ISBN 978-963-9662-70-4. Preklad názvu: *Na pamiatku svojich predkov : kapitoly z histórie Nány*. In: *Trianon előzményei és következményei (Udalosti pred a po Trianone)*. S. 31-48.

V stati autorka uvádza mená uvedené na pamätnej tabuli na Pamätníku hrdinov. V obci Nána sa zachovalo viacero dokumentov z jednotlivých rokov, dokument z roku 1923 napríklad dokazuje požiadavky obyvateľstva na domy a rozhodnutia pozemkového úradu – v jednom z nich sa uvádza, že z panských parcel 1783 a 1766 pre odkázaných záujemcov môžu za stanovenú kúpnu cenu vymerať stavebné pozemky o 300-600 m².

76.

Kolečáni, Karol, 1998. *Palárikovo 1248-1998*. Palárikovo : Obecný úrad. ISBN 80-8056-079-X. In: *Slovenský Meder v rokoch buržoáznej ČSR (1918-1938)*. S. 55-66.

Autor popisuje ťažkú hospodársku situáciu, vznik politických strán, rozvoj telovýchovy, obecnej samosprávy, školstva, založenie dobrovoľného hasičského zboru, elektrifikáciu obce, uvedenie kina do prevádzky, epidémiu, katolícky život a iné kultúrno-spoločenské udalosti.

77.

Kolečáni, Karol, 2018. *Slovenský Meder : 1919 – 1945*. Palárikovo : Obec Palárikovo. ISBN 978-80-973086-6-7.

Autor venoval udalostiam jednotlivých rokov z obdobia 1919-1945 v chronologickom slede jednu stať. 1919: Popísal obsadenie okresu a obce Česko-slovenskými vojskami, rabovačku štrajk železničiarov, menovú reformu, obsadenie železničnej stanice vojskom, pád maďarských bolševikov, smrť generála M. R. Štefánika, boje o územie, zriadenie poľnej nemocnice. Popísal 15 hrobov padlých legionárov, ktorí boli pochovaní na starom obecnom cintoríne a ostatné udalosti. 1920: Spomenul prvé slovenské šlabikáre a čítanky, formovanie školstva, štrajky. Uviedol biografie 11 osobností narodených v danom roku. 1921: Založenie MO KSČ, štatistika obyvateľstva, parcelácia, kolonisti, dianie v škole, štrajky. Uviedol biografie 7 osobností narodených v danom roku. 1922: Štrajky poľnohospodárskych robotníkov, založenie Telocvičnej jednoty Sokol, Katolíckej jednoty žien, parcelácia, začiatky elektrifikácie obce. Uviedol biografie 5 osobností narodených v danom roku. 1923: Reorganizácia žúp, rozvoj ochotného divadelníctva, založenie Telocvičnej jednoty Orol, vznik nových ulíc. Uviedol biografie 2 osobností narodených v danom roku. Písal o Slovenskomederskej úzkokoľajovej trati, Severnej časti Mederských "Šínok" (železnici na konský pohon). 1924: Brušný týfus na majeri Kopec, rozširovanie obce, pôsobenie putovnej knižnice v obci, reorganizácia poľovného hospodárstva. Uviedol biografie 2 osobností narodených v danom roku. 1925: Založenie Dočasného Dobrovoľného hasičského zboru, život a aktivity učiteľov, založenie obecnej knižnice, založenie Slovenskomederského remeselníckeho športového spolku, koniec činnosti povinnej strážnej služby, založenie Spolku železničiarov, realizácia pozemkovej reformy. Uviedol biografie 2 osobností narodených v danom roku. 1926: Založenie miestneho zboru Slovenskej ligy, školský rok 1925/1926 a 1926/1927, kanonická vizitácia, vystaňovalstvo. Uviedol biografie 3 osobností narodených v danom roku. 1927: Požiare, štrajky, obecné voľby, Sedliacka jazda, Kurz slovenského pravopisu pre dospelých. Uviedol biografie 2 osobností narodených v danom roku. 1928: Školská stolica rím.-kat. ľudovej školy, nový richtár, zánik župného zriadenia, dokončenie parcelácie pozemkov grófa Ľ. Károlyiho, pôsobenie miestnej nemocnice, školský rok 1928/29, oslavy 10. výročia trvania ČSR, založenie

MO Sociálno-demokratickej strany, štrajky. Uviedol biografiu 1 osobnosti narodenej v danom roku. 1929: Kruté mrazy a škody v ovocných sadoch, štrajky, popularita futbalu a rozmach športu, založenie TJ ŠK Slovenský Meder. Uviedol biografie 5 osobností narodených v danom roku. 1930: Elektrifikácia obce, divadelné hry, činnosť Jednoty Orla, výsledky sčítania ľudí. Uviedol biografie 7 osobností narodených v danom roku. 1931: Zriadenie každodennej poštovej služby, štrajky, činnosť Jednoty Orla, povodne. Uviedol biografie 2 osobností narodených v danom roku. 1932: Založenie Rodičovského združenia, slovenské bohoslužby, život veriacich. Uviedol biografie 5 osobností narodených v danom roku. 1933: Zrušenie maďarských tried, vznik Cigánskej cimbalovej hudby, školský rok 1933/34, poľovné výsledky v revíri grófa Károlyiho. Uviedol biografie 2 osobností narodených v danom roku. 1934: Prestavba ľudovej školy, epidémia šarlachu, návšteva Andreja Hlinku – udelenie Čestného občianstva, povolenie na zriadenie HLŠ. Uviedol biografie 3 osobností narodených v danom roku. 1935: Nový richtár, zriadenie Hospodárskej ľudovej školy, jubileum Jednoty Orla – návšteva zakladateľa Alexandra Macha, dožinkové slávnosti, ceny a mzdy v roku. Uviedol biografiu 1 osobnosti narodenej v danom roku. 1936: Pytliactvo, politické dianie na Slovensku, v okrese, štrajky, vydávanie Slovenského Orla. 1937: Protirevizionistická manifestácia, politické udalosti, Drop veľký. Uviedol biografiu 1 osobnosti narodenej v danom roku. 1938: Činnosť Jednoty Orla, oslavy 1. mája, Dňa Matiek (8. mája), politická situácia, školský rok 1938/39, koniec HŠK, Slovenskej ligy, Viedenská arbitráž a odovzdanie územia Maďarsku, zápisy z obecnej kroniky o nasledujúcich udalostiach, prepočet meny, sčítanie ľudu, rozpad KSČ. Uviedol biografie 3 osobností narodených v danom roku.

Koniec každého roka dopĺňa malá štatistika o pohybe obyvateľov. Súčasťou chronológie udalostí rokov 1919-1938 sú aj články o dianí v obci uverejnené vo vydávaných periodikách.

78.

Zrubec, Laco, 1997. *Radava : 1237 - 1997*. Bratislava : KARTPRINT. ISBN 80-888-70-05-4. In: *Prvá svetová vojna*. S. 36-40. *Vznik republiky : bolševici : sociálne postavenie : vinohrady, vinohrady-, včelárstvo*. S. 40-48. *Hospodárska kríza : deti bez chleba? : vyznamenanie : predzvesti vojny : okupácia*. S. 48-58.

Autor v stati o 1. svetovej vojne uviedol zápisy z obecnej kroniky, keď 1. augusta 1914 oznámili richtárovi obce, že je vojna a udalosti, ktoré nasledovali: vyhlásili vojnovu povinných (147 mužov), povinnosť odovzdať kone. V kronike sú zaznamenané mená padlých, zajatcov.

Po správach o pripojení územia k 1. ČSR sa v obci začali rabovačky, ktoré ukončila národná garda. Ďalej autor spomenul voľbu richtára a členov obecného zastupiteľstva, rolu maďarských bolševikov zvrátiť situáciu, sociálnu situáciu poľnohospodárskych robotníkov, žatvu, vinohradníctvo, veľkostatky a veľkostatkárov, chov koní, včelárstvo, obdobie hospodárskej krízy, zápisy rôznych udalostí v obecnej kronike až po okupáciu južného Slovenska.

79.

Keresteš, Peter, 2008. *Rastislavice : 1113 - 1564- 2007 : monografia dejín obce*. Rastislavice : Obecný úrad. ISBN 978-80-970028-0-0.

In: *Vznik, osamostatnenie a vývoj samostatnej obce Degeš v rokoch 1928-1945 : Degeš v Československu : pokus o osamostatnenie v roku 1924 : radikalizácia povojnových pomerov : zriadenie štátnej kolónie v Degeši v roku 1928 : osamostatnenie obce v roku 1936 : vznik evanjelického a. v. cirkevného zboru : založenie katolíckej farnosti : škola a kultúra . rod Lehotskovicov : pestovanie cukrovej repy a úzkokolačka : družstevníctvo : Potravné družstvo*

v Starom Degeši : roľnícky družstevný liehovar : roľnícky družstevný dom : úverové družstvo : Viedenská arbitráž a Degeš hraničnou obcou. S. 68-99.

Autor v knihe uvádza, že Degeš v roku 1918 bol majerom a súčasťou Komjatíc a tiež 1. ČSR. Gróf Ján Nemeš, majoritný vlastník pôdy v roku 1921 prenajal svoj majetok Cukrovaru v Šuranoch. Písal o obyvateľstve a jeho zložení, premenovaní obce na Starý a Nový Zdochlinec (1920-28), pokuse o osamostatnenie obce, poľnohospodárskom charaktere obce, štrajkoch, zriadení štátnej kolónie v roku 1928 – 40 rodinách kolonistoch, štvordielnej obecnej školy, roľníckom družstevnom dome s divadelnou sálou, osamostatnení obce v roku 1936, postavení evanjelického kostola (1937-38), rode Lehotskovcov, pestovaní cukrovej repy, Potravnom družstve (1920-1932), založení Roľníckeho družstevného liehovaru (1928). Obec sa stala hraničnou obcou a ako jediná nepripadla Maďarsku.

80.

Kadlečíková, Melánia, 2001. *Semerovo 1210-2000 : 790 rokov od prvej písomnej zmienky*. Komárno : KT. In: *Semerovo v 20. storočí*. S. 68-72.

Autorka v stati uvádza mená padlých v 1. svetovej vojne, ktorých bolo 23 a dvaja sa stali nezvestní. Ďalej píše o komplikovanej situácii na južnom Slovensku, ktorú spôsobili ťažkosti pri riešení slovensko-maďarskej otázky, o bojoch, uvádza výsledky sčítania z roku 1921, zápas obyvateľstva o slovenskú omšu, spomína parceláciu pôdy (1924-28), kolonistov, politické strany, hospodárske pomery v obci.

81.

Pénzes, István, 2000. *Kürt: monográfia*. Strekov : MO Csemadok. ISBN 80-968421-2-9. Preklad názvu: *Strekov-monografia*. In: *Trianontól – napjainkig*. S. 68-91 (68-78).

V kniha nájdeme mená 84 padlých v 1. svetovej vojne. Autor spomína ťažký život, biedu po vojne, boje o územie, dianie v Maďarsku, cituje z denníkov Červenej armády a ostatných očitých svedkov udalostí, obec sa volala Kert. Píše o postupnom hospodárskom raste obce a zánietení obyvateľov, bytovej výstavbe, budovaní nových ulíc, výstavbe kostola, jarmokoch, rozhodujúcej role židovských rodín v živote obce, náboženskom zložení obyvateľstva, parlamentných voľbách 1929, 1935, príslušnosti k okresu Stará Ďala a uvádza štatistické údaje, navrátení územia Maďarsku v roku 1938.

82.

Kovács, František a kolektív, 1964. *Svodín minulosť-prítomnosť*. Svodín : JRD československo-sýrskeho priateľstva. In: *História obce do roku 1945*. S. 19-21.

V publikácii sa spomína 1. svetová vojna a jej dôsledky, vtedy bola obec rozdelená na dve obce: Maďarský a Nemecký Seldín. Vznikom 1. ČSR sa vystupňovali obavy občanov maďarskej národnosti, ktorí naďalej uznávali nadradenosť maďarského štátu. Autor písal o hospodárskych pomeroch, rozvoji ľavicového hnutia, založení MO KSČ v rokoch 1922-23 až došlo k rozbitiu ČSR a znovu pripojení obce k Maďarsku.

83.

Gábris, József. *Szögyén*. Svodín : Obecný úrad, 1995. ISBN 80-85704-50-1. Preklad názvu: Svodín. In: *Az első világháború és következményei (Prvá svetová vojna a jej následky)*. S. 62-68. *Gazdasági, társadalmi fejlődés, politikai változás (Hospodársky, spoločenský rozvoj, politické zmeny)*. S. 68-92.

Autor popisuje začiatok vzniku 1. svetovej vojny, priebeh odvedenia vojakov, potom koní, hospodárskych zvierat, ťažkú situáciu žien a detí bez mužov, narastajúci hlad a biedu, epidémiu španielskej chrípky až nastal koniec vojny, ktorý priniesol ďalší boj o územie medzi Maďarskou

Červenou armádou a českými legionáři. Obec sa stala súčasťou 1. ČSR. Pomaly sa budovali nové orgány obce, ktoré dlho pracovali podľa maďarských zákonov, zápisnice písali v jazyku maďarskom. Vyzdvihol väčšiu demokraciu nového štátu. Obyvateľstvo podporovalo maďarské politické strany. Podrobne popísal hospodárske, spoločenské pomery a ich postupný rozvoj ako i súvisiace politické premeny

84.

Orša, Ján - Pavlatovská, Terézia, 2008. *Veľké Lovce : v premenách času*. Nové Zámky : AZ Print. ISBN 978-80-88729-19-8. In: *Prvá svetová vojna*. S. 41-43. *Vznik 1. Československej republiky : pohyb obyvateľstva : spravovanie obce – obecné zastupiteľstvo : Židia v obci : vystahovateľstvo : štrajk : jarmoky : remeslá : z činnosti obecného zastupiteľstva počas 1. ČSR : politická situácia v predvojnových rokoch*. S. 44-70.

Autor v stati o 1. svetovej vojne spomína mobilizáciu, rekvirácie, uvádza mená padlých, dôvody vzniku 1. ČSR. V stati o vzniku republiky uvádza zápisy z miestnej kroniky, boje o územie, štatistické údaje o pohybe obyvateľstva v chronologickom podaní, mená richtárov a členov vedenia obce v chronologickom podaní. zmieňuje sa o Židoch v obci, vystahovalectve, postavení maloroľníkov a poľnohospodárskych robotníkov, štrajkoch, jarmočnom poriadku, existujúcich remeslách v obci, činnosti správnych orgánov obce za 1. ČSR a dianí v obci, vnútro politickej situácii v rokoch 1936-38, vyhlásenej mobilizácii v roku 1938, prevzatí moci Maďarmi.

85.

Priskin, Magdolna, 2010. *Jedlik Ányos szülőfaluja = Szímő története*. Zemné : Spoločnosť Ányosa Jedlika. ISBN 978-80-970501-6-0. Preklad názvu: *Rodisko Aniána Jedlíka = História obce Zemné*. In: *Az I. világháború éve (1914-1918) (Roky Prvej svetovej vojny (1914-1918))*. S. 35-37. *A két világháború közötti időszak (1919-1939) (Medzivojnové obdobie (1919-1939))*. S. 37-44. *A szímői kubikusok élete (Život nádenníkov zo Zemného)*. S. 45-47.

Zo state venovanej prvej svetovej vojne sme sa mohli dozvedieť počet a mená padlých obetí, o počte úradne uznaných vojenských invalidov a štátnej pomoci ako i o dôvodoch odrezanosti obce od okolia. V obci Zemné po vojne zavládla bieda a život v núdzi. Uvádza štatistické informácie: kým v roku 1919 v obci nebol ani jeden bicykel, v roku 1938 už bolo viac ako 500; - prvé rádio sa dostalo do obce v roku 1927, v roku 1938 ich bolo už 150; - v roku 1925 postavili dom pre lekára, novú školu; - rozrástol sa obchod; - prvé divadlo v obci hrali v r. 1922 na javisku postavenom v krčme; - v 30-rokoch tu vznikla cigánska kapela; - telefónna stanica bola založená v r. 1932. V stati venovanej ťažkému životu vychýrených nádenníkov zo Zemného sa spomína ich účasť na známych stavbách, pieseň o nich, súvisiace štrajky.

1. SVETOVÁ VOJNA, 1. ČSR - články

86.

Rusnák, Pavol, 2009. *Dejiny Nových Zámkov, časť 15. : začlenenie do Československej republiky*. In: *Novozámocko : regionálne noviny*. Roč. -, č. 24 (2009), s. 4.

87.

Rusnák, Pavol, 2009. *Dejiny Nových Zámkov, časť 16. : boje o Nové Zámky*. In: *Novozámocko : regionálne noviny*. Roč.-, č. 27 (2009), s. 13

Obe články P. Rusnáka popisujú obdobie začlenenia sa mesta do ČSR, konkrétne povojnové

revolučné udalosti, pričom vedenie mesta sa pridalo k Maďarskej národnej rade, vznikla Národná stráž, ktorá nastolovala poriadok nielen v meste ale i v okolitých obciach. Národná rada založená 9. 11. 1918 sa postavila proti začleneniu do ČSR. Píše o bojoch, ktoré prebehli medzi vojakmi Maďarskej červenej armády a Československej armády, ktoré skončili víťazstvom čsl. vojska a vymenovaním nového vedenia mesta (24. 6. 2019).

88.

Ando, Krisztina, 2010. *Volt egyszer egy Felvidék*. In: Szabad újság. ISSN 1335-6631. Évf. XVIII, sz. 46 (2010), o. 14. Preklad názvu: *Bola raz jedna Horná Zem*.

Informuje o konaní VIII. Regionálnej Vlastivednej konferencie v Štúrove a prednáškach, ktorých hlavnou témou bol Trianon (4. 4. 1920) a jeho dôsledky na Horný vidiek.

89.

Antoni, Miroslav, 2010. *Ako a prečo vnímame dnes Trianonskú dohodu : viac ako fakty mnohí ľudia poznajú len mýty*. In: Nitrianske noviny = Naše novosti : MY. ISSN 1335-8375.- Roč. 50/19 [18], č. 25 (2010), s. 4. K článku je pripojená informácia *Trianonská mierová zmluva*.

Informuje o konferencii v Nových Zámkoch na tému: *Rozklad Maďarska a Trianonská mierová zmluva v pamäti maďarskej a slovenskej komunity 1918-1920*.

90.

Száz, Ildikó, 2010. *"A történelem nem vegyi folyamat, nem lehet újrajátszani egy laboratóriumban" : a trianoni konferencia érsekújvári megnyitóján részt vett Szlovákia és Magyarország nagykövete is*. In: Új szó. ISSN 1335-7050. Évf. 63, sz. 145 (25.6.2010), o. 4. Preklad názvu: *"História nie je chemický proces, nedá sa zopakovať v jednom laboratóriu"*.

Informuje o konferencii v Nových Zámkoch na tému: *Rozklad Maďarska a Trianonská mierová zmluva v pamäti maďarskej a slovenskej komunity 1918-1920*.

91.

Melišková Dojčanová, Adela, 2011. *Palárikovčania si ctia obeť I. svetovej vojny*. In: Nitrianske noviny = Naše novosti : MY. ISSN 1335-8375. Roč. 51/20 [19], č. 45 (2011), s. 10. K článku je pripojená informácia *Deň vojnových veteránov*.

Informuje o uctení si pamiatky obetí 1. svetovej vojny v Palárikove pri pamätníku obetiam vojny a o pamätníku.

92.

Rusnák, Pavol, 2012. *Hroby vojakov z 1. svetovej vojny v Nových Zámkoch*. In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. Roč. XXII, č. 43 (2012), s. 2.

Informuje o hrobách pochovaných vojakov padlých za 1. svetovej vojny, o naložení s nimi na zrušených cintorínoch, ich premiestnení a pochovaní na novom vojenskom Cintoríne sv. Jozefa a osude pamätníka.

93.

Kolečáni, Karol, 2013. *Povojnový rok 1919*. In: Naše noviny : dvojmesačník obce Palárikovo. ISSN 1338-9874. Roč. XV, č. 4 (2013), s. 10.

Informuje o priebehu bojov v roku 1919, kedy v regióne Nové Zámky a v obci Palárikovo bojovali čsl. armádne jednotky, legionári, dobrovoľníci proti maďarským okupantom, ktorí chceli územie Slovenska získať späť pod svoju správu.

94.

Požehnanie vojenských hrobov / [autor] (d). In: Castrum Novum : Týždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. Roč. XXIII, č. júlový magazín (2013), s. 2.

Informuje o spomienkovej slávnosti pri príležitosti požehnanja pamätníka vojenských hrobov z obdobia rokov 1914-24 na Cintoríne sv. Jozefa v Nových Zámkoch.

95.

Rusnák, Pavol, 2014. *Z pamätnej knihy komočských padlých v 1.svetovej vojne*. In: MY = Nitrianske noviny (Nové Zámky-Šurany-Komárno-Štúrovo) : Naše novosti. ISSN 1335-8375. Roč. 53[54]/22, č. 32 (2014), s. 10.

Informuje o Pamätnej knihe Kalmána Borossa, v ktorej písal o obetiach 1.svetovej vojny pochádzajúcich z Komoče

96.

Rusnák, Pavol, 2015. *Mojim národom - príbehy z veľkej vojny*. In: MY = Nitrianske noviny (Nové Zámky-Šurany-Komárno-Štúrovo) : Naše novosti. ISSN 1335-8375. Roč. 54[55]/23, č. 10 (2015), s. 2.

Informuje o konaní putovnej výstavy *Mojim národom - Príbehy veľkej vojny (1914-2014)* v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch dňa 13.3.-10.6.2015, ktorá vznikla pri príležitosti 100. výročia vypuknutia 1. svetovej vojny.

97.

Antoni, Miroslav, 2016. *Odhalia pamätník obetí 1. svetovej vojny*. In: Castrum Novum :Dvojtyždenník občanov mesta Nové Zámky :Az Érsekújvári polgárok hetilapja. - ISSN 1339-0341.- Roč. XXVI, č. 21 (2016), s. 4.

Informuje o vojenskom hrobe na Mestskom cintoríne sv. Jozefa v Nových Zámkoch, o udalostiach vzniku hrobu, zrušení nelegálnej rekonštrukcii v roku 2013 a plánovanom odhalení obnoveného Pamätníka zmierenia obetiam 1.svetovej vojny a udalostí krátko po jej skončení (10.11.2016).

98.

Antoni, Miroslav-Varga, Ildikó, 2016. *Starostlivosť o vojnové hroby znamená pre potomkov veľa*. In: Castrum Novum : dvojtyždenník občanov mesta Nové Zámky : Az Érsekújvári polgárok hetilapja. ISSN 1339-0341. Roč. XXVI, č. 22 (2016), s. 2.

Informuje o odhalení obnoveného Pamätníka zmierenia obetiam 1.svetovej vojny a udalostí krátko po jej skončení na Cintoríne sv. Jozefa v Nových Zámkoch

99.

Botošová, Viktória, 2016. *Vojenský hrob na novozámockom cintoríne je svetovou raritou*. In: MY = Nitrianske noviny (Nové Zámky-Šurany-Komárno-Štúrovo) : Naše novosti. ISSN 1335-8375. Roč. 54[56]/23[24], č. 45 (2016), s. 4.

Informuje o odhalení obnoveného Pamätníka zmierenia obetiam 1.svetovej vojny a udalostí krátko po jej skončení na Mestskom cintoríne sv. Jozefa v Nových Zámkoch

100.

Tóth, Julianna, 2018. *Az első világháborús centenárium /1914-1918/*. In: Szalkai Hírlap : Szalka község ingyenes közéleti lapja. ISSN 1339-9926. Évf. 4, sz. 2 (2018), o. 3. Preklad názvu: Storočnica 1. svetovej vojny /1914-1918/.

Prináša spomienky na 1.svetovú vojnu v obci Salka a obdobie po nej.

Pamätníky 1. svetovej vojny a obeť – región Nové Zámky

Pamätník zmierenia obetiam I. svetovej vojny a udalostí krátko po jej skončení, Nové Zámky, 2016, 203 obetí

Pomník miestnym obetiam dvoch svetových vojen a holokaustu, Štúrovo, 1994, 104 obetí

Pomník Osloboditeľom mesta 1919, Štúrovo, 1999, 18 osôb

Pomník Milan Rastislav Štefánik, Šurany, 1989

Šurany, 116 obetí

Pomník padlých vojakov v bojoch o mesto Šurany 1919, Šurany, 2003, 3 obeť.

Pomník Obetiam 1. svetovej vojny, Andovce, 37 obetí

Pomník Obetiam 1. svetovej vojny, Bajtava, 1928, 15 obetí

Pamätník Obetí 1. svetovej vojny, Bánov, 41 obetí

Pomník Obetiam 1. svetovej vojny, Bardoňovo, 26 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Bíňa, 46 obetí

Pomník padlým vojakom I. a II. svetovej vojny, Branovo, 18 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Bruty, 48 obetí

Čechy, 4 obeť

Černík, 27 obetí

Dedinka, 26 obetí

Pamätník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Dolný Ohaj, 28 obetí

Pamätník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Dubník, 60 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Dvory nad Žitavou, 1993, 132 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Gbelce, ? obetí

Pamätník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Hul, 32 obetí

Pomník Obetiam I. svetovej vojny, Chľaba, 35 obetí

Jasová, 30? obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Kamenica nad Hronom, ? obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Kamenín, 65 obetí

Pamätná tabuľa na počesť stratených vo dvoch svetových vojnách, Kamenný Most

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Kamenný Most, 2010, ? obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Kmeťovo, 2005, 23 Obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Kolta, 25 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Komjatice, 2005, 200? obetí

Pamätná tabuľa Obetiam 1. svetovej vojny, Komoča, 62 obetí

Rímskokatolícka kaplnka Piety na pamiatku padlých synov v I. svetovej vojne, Leľa, 1928

Pamätná tabuľa Obetiam 1. svetovej vojny, Malá nad Hronom, 30 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Malé Kosihy, 1997, ? obetí

Pamätná tabuľa Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Maňa, 2001, 11 mien

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Maňa, 59 obetí

Pomník Milana Rastislava Štefánika, Maňa, 2011

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Michal nad Žitavou, 15 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Mojzesovo, 28 obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Mužla, ? obetí

Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny a padlým v bojoch 1919, Nána, 34 obetí, 10 padlých

Pomník Trianonská zmluva, Nána, 2010
Pomník Obetiam 1. svetovej vojny (padlým 6 hasičom), Obid, 1937
Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Obid, 2001, 35 obetí
Pomník Obetiam 1. svetovej vojny, Palárikovo, 1937, 2006, 99 obetí
Vojnové hroby s menami padlých vojakov, Palárikovo, 4 obetí
Pomník padlým v 1. svetovej vojne, Palárikovo, 14 obetí
Hroby padlých legionárov, Palárikovo,
Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Pavlová, 14 obetí
Podhájska (Belek, Svätuška), viac ako 10 obetí
Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Pozba, 9 obetí
Pomník na počesť padlým v 1. a 2. svetovej vojny, Radava, 23 obetí
Rastislavice, 18 obetí
Pamätná tabuľa obetiam I. svetovej vojny, Rúbaň, 1928
Pomník obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Rúbaň, 38? obetí (+12 neuvedených)
Kalvária s menami obetí 1. svetovej vojny, 1926, Salka, 45 obetí
Pamätník padlých hrdinov v 1. a 2. svetovej vojne, Semerovo, 2002, 25 obetí
Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Sikenička, 22 Obetí
Pamätný stĺp na večnú pamiatku hrdinov zo Strekova, padlých vo svetovej vojne 1914-1918, Strekov, 1926, 84 obetí
Pomník Obetiam 1. svetovej vojny, Svodín, 1924, 16 obetí
Trávnica, 54 padlých
Pamätník obetiam 1. a 2. svetovej vojny a martýrom revolučných rokov 1848-9, Tvrdošovce, 1941, 1993, 143 obetí
Pomník Obetiam I. svetovej vojny, Úľany nad Žitavou, 53 obetí
Pomník na pamiatku obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Veľké Lovce, 74 obetí
Pomník Obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Veľký Kýr, 1988, ? obetí
Pomník obetiam 1. a 2. svetovej vojny, Zemné, 94 obetí
Pamätná tabuľa na pamiatku hrdinov, ktorí padli v 1. a 2. svetovej vojne a na počesť deportovaných občanov, Zemné, 1993, 96 obetí

Pamiatku padlých pripomínajú aj samostatné hroby vojakov, ktoré sa nachádzajú takmer v každej obci alebo meste regiónu Nové Zámky.

Zdroje:

Spolek pre vojenské pietní místa, vets.cz
Katalóg článkovej bibliografie KAB
Monografie miest a obcí regiónu Nové Zámky

SÚHRN

Cieľom regionálnej bibliografie zostavenej pri príležitosti 100. výročia konca Prvej svetovej vojny a vzniku Prvej Československej republiky bolo predstaviť dostupnú literatúru regionálneho charakteru, v ktorej sú zaznamenané predmetné dejinné udalosti so zameraním na územie okresu Nové Zámky. Na základe zostavenej bibliografie, v ktorej sú jednotlivé záznamy anotované, sme získali dobový obraz o dianí a živote počas 1. svetovej vojny (1914-1918) a trvania 1. ČSR (1918-1938) v okrese Nové Zámky.

Zistili sme, že územie dnešného okresu Nové Zámky za 1. svetovej vojny bolo súčasťou Rakúsko-Uhorska. Maďarský národnostný útlak bol na vzostupe. Štatistika z roku 1910 udáva počet obyvateľov v vtedajšom okrese Nové Zámky 34 492 z toho bolo Slovákov 20 600 a Maďarov 13 149. V tom čase bolo okresným mestom i Štúrovo s prevahou maďarského obyvateľstva. Mnohé obce patrili pod okres Hurbanovo, Komárno, Vráble. Boje na území okresu síce neprebíhali, no vojnové udalosti hlboko zasiahli do života obyvateľov a zanechali tvrdé následky. Muži, ročníky 1882-1891 a 1874-1881 museli narukovať. Bojovali na všetkých frontoch. Doma zostali ženy, deti, starci. Nastali rekvirácie. Pri veľkých sezónnych prácach vypomáhali ruskí zajatci. Ľudia trelí biedu, bol veľký hlad. V Nových Zámkoch, Tvrdošovciach boli vojenské nemocnice, na prevádzku ktorých museli prispievať mestá i obce. Vyskytli sa epidémie cholery, španielskej chrípky. Okres mal poľnohospodársky charakter, pestovala sa koreninová paprika, ľan, tabak. Niektoré továrne sa stali vojenskými. V prevádzke bol šuriansky cukrovar, továreň na spracovanie kože v Nových Zámkoch. Vyučovanie na školách neprestalo ani za vojny. Zo športu bol rozšírený futbal, hral sa šach. Dozvedeli sme sa tiež o pamätníkoch obetiam 1. svetovej vojny, menách a počte padlých, ktorých bolo v okrese viac ako 3 500.

Čo sa týka 1. ČSR z jednotlivých prameňov sme zistili, že republika bola vyhlásená 28. októbra 1918 v Prahe, no boje o územie južného

Slovenska medzi ČSR a Maďarskom pretrvali. Bolo vyhlásené direktórium. Až Dohoda na určenie demarkačnej hranice medzi ČSR a Maďarskom (24. 12. 1918) upevnila autoritu česko-slovenskej vlády na našom území a 10. 1. 1919 sa vytvorila hranica. Divízie legionárov obsadili Nové Zámky a Štúrovo. Maďarská červená armáda definitívne opustila územie Slovenska (3. 7. 1919). Začiatky boli veľmi ťažké a plné zvrátových situácií. Maďarské obyvateľstvo sa dostalo do menšinového postavenia a pociťovalo to ako krivdu. Slovenské obyvateľstvo sa naopak tešilo a užívalo si vytúženú slobodu, právo na používanie a vzdelávanie vo svojom jazyku. Tiež sa začali vracat vojaci z vojny - vracali sa do novej republiky. Do narastajúcich a vyvolávaných konfliktov, ako zakladanie fingovaných požiarov, rabovačky na panstve statkárov z pomsty, sa nezapájali. Po prežitých udalostiach túžili po pokojnom živote v mieri a v kruhu rodiny.

Narastalo robotnícke revolučné hnutie. Časté boli štrajky - boje poľnohospodárskych, železničných a stavebných robotníkov, nezamestnaných za mzdové podmienky a ich postavenie, právo na prácu. Chybnou silou v tomto boji boli príslušné revolučné zväzy a neskôr Komunistická strana Československa. V boji za práva slovenského národa a pozdvihnutie jeho spoločenského povedomia zohrali dôležitú úlohu Okresné zbory Slovenskej ligy, odbočky Matice slovenskej. V robotníckom hnutí a v boji za práva maďarského národa zohralo dôležitú úlohu hnutie maďarskej študujúcej pokrokovej mládeže a intelektuálov Sarló.

Svetová hospodárska kríza v rokoch 1929-33 tiež zasiahla do života ľudí za 1. ČSR, prejavovalo sa to stagnáciou v priemyselnej a poľnohospodárskej výrobe, toho dôsledkom boli časté štrajky, rozširovalo sa vystáhovalectvom za prácou do Južnej Ameriky, Argentíny, Francúzska.

Režim za 1. ČSR bol pokrokovejší a demokratickejší. Prijala sa nová ústava, voľby boli slobodné, prvýkrát mali právo voliť i ženy. Národnostné menšiny mali upravené právo používania jazyka. Vytvorili sa vládne i miestne orgány, domobrana, stanovila sa právomoc notariátov, spísal sa majetok. Boj o moc medzi maďarskými a slovenskými politickými stranami však neutíchol. Za 1. ČSR sa uskutočnili tri sčítania obyvateľstva (1919, 1921, 1930), kolonizácia územia, menová reforma, pozemková reforma, vznikali úverové družstvá, reforma školstva, rozvoj zdravotníctva, rozvoj železničnej i cestnej dopravy, nastala bytová i verejná výstavba, budovali

sa cesty, vznikli poštové úrady, zmenili sa podmienky v poľnohospodárstve, prebehla elektifikácia územia, rozrastali sa dobrovoľné hasičské zbory, nastal veľký rozvoj robotníckeho telovýchovného hnutia, ochotníckeho divadelníctva, vznikali knižnice a kultúrne inštitúcie. Záporom bola stagnácia priemyslu, prehľbovanie sociálnych rozdielov, nárast vzniku bohatých vrstiev a na strane druhej chudoby, rast národnostných rozporov a snaha po revizionizmu, nástup fašizmu.

Trianonská mierová zmluva (4. 6. 1920) znamenala definitívne určenie hraníc južnej ČSR a Maďarska, priniesla nezávislosť a územnú nedotknuteľnosť. Mníchovský diktát (29. 9. 1938) znamenal opak. Vláda odstúpila rozsiahle územie južného Slovenska Maďarsku. Prvá viedenská arbitráž z 2. 11. 1938 vytýčila nové Česko-slovensko-maďarské hranice. Týmto rozhodnutím celé územie okresu Nové Zámky výnimkou Rastislavíc, ktoré sa stali pohraničnou obcou, pripadlo až do roku 1945 nanovo Maďarsku.

REGISTRE

Menný register (číslo záznamu/strana)

A ndel, Mikuláš	36/11
Ando, Krisztina	88/23
Angyel, Miklós	67/17
Antoni, Miroslav	89/23; 97/24; 98/24
B ačo, Alexander	43/12
Bárdi, Nándor	20/8
Bartusz, Gyula	39/11
Baťa, Tomáš	52/14
Bátovská, Jarmila	63/16
Bešinová, Eva	63/16
Boross, Kalmán	95/24
Borsody, István	18/8
Botošová, Viktória	99/24
Buda, František	40/11; 41/11
Bugár, Rudolf	72/18
Bystrický, Jozef	27/9
Bystrický, Valerián	49/13
C ifra, Štefan	71/18
Č aplovič, Miloslav	25/9; 27/9
D angl, Vojtech	27/9
Daniel, František	38/11
Dánielné Matus, Erzsébet	75/19
Demo, Ondrej	64/16
Dobossy, László	13/7
Drahošová, Šarlota	71/18
E liáš, Miroslav	37/11; 60/15
F azekas, József	15/7
Fedinec, Csilla	20/8
G ábris, József	83/21
Gálik, Ján	71/18
Gancznerová, Monika	31/10; 31/10
Gunda, Ladislav	51/13
H averla, Miloslav	23/8
Hlinka, Andrej	77/20
Hodossy, Gyula	39/11
Holka, Filip	8/6
Holotík, Ľudovít	11/6
Holotíková, Zdenka	2/5; 3/5

Horbulák, Zsolt	24/9
Horváth, Mária	47/13
Hrbek, R.	10/6
Hunka, Ján	72/18
Jedlik, Ányos	85/22
Jócsik, Lajos	13/7
Kadlečíková, Melánia	30/10; 34/10; 80/21
Kamocsai Gál, László	29/9
Károlyi (gróf)	77/19-20
Kassák, Lajos	13/7
Keresteš, Peter	79/20
Kočiš, Ladislav	52/13
Kolečáni, Karol	76/19; 77/19; 93/23
Kosorinská, Mária	58/15
Kostický, Bohumír	48/13
Kovács, Endre	13/7; 18/8
Kovács, František	82/21
Krammer, Jenő	15/7; 18/8
Kujovský, Rudolf	72/18
Kürthyovci (rod)	69/17
Kuťka, Karol	59/15
Lehotskovci (rod)	79/20-21
Letošťáková, Štefánia	71/18
Letz, Róbert	1/5
Liszka, József	32/10; 33/10; 68/17
Mach, Alexander	77/20
Manduch, Marián	72/18
Melišeková Dojčanová, Adela	91/23
Mlynárik, Ján	4/5; 5/5; 9/6
Morvay, Gyula	13/7; 32/10
Mravík, Ján	54/14
Nemček, Viliam	56/14
Nemeš, Ján (gróf)	79/21
Németh, Dežo	58/15
Németh, Karol	58/15
Noszka, Ödön	15/7; 18/8
Ölvedi, János	15/7
Ondrišek, Jozef	65/16
Orša, Ján	84/22
Pálffy (rod)	68/17
Pavlatovská, Terézia	84/22
Pénzes, István	81/21
Perútka, Jaromír	44/12

Plevza, Viliam	6/6; 7/6
Podhorec, Silvester	70/17; 71/18
Podolák, Peter	17/8
Polakovič, Ján	35/10
Popély, Gyula	12/6; 14/7; 16/7
Práznovszky, Miklós	42/12
Priskin, Magdolna	85/22
Purdek, Imrich	27/9
R ácková, Paula	62/16
Reško, Alexander	69/17; 73/18
Rusnák, Pavol	86/22; 87/22; 92/23; 95/24; 96/24
S ándor, László	13/7
Segeš, Vladimír	25/9; 27/9
Slabák, Jozef	26/9
Slivka, K.	10/6
Strba, Sándor	53/14
Szabó, Imrich	28/9
Szarka, László	20/8
Száz, Ildikó	90/23
Š taigl, Ján	27/9
Štefánik, M. R.	77/19; s. 25, 26
Štefanský, Michal	27/9
Šutka, Jozef	59/15
T hain, János	32/10
Tóth, János	46/12
Tóth, Julianna	100/24
Trungelová, Jarmila	72/18
Trungelová, Veronika	72/18
Turczel, Lajos	19/8; 45/12
V ágvölgyi, Szilárd	61/15
Varga, Ildikó	98/24
Varga, Sándor	16/7
Vércse, Miklós	55/14
Vincze, Ladislav	63/16
Vrabcová, Viera	71/18
Vyvíjalová, Mária	74/18
Z emko, Milan	49/13
Zrubec, Laco	56/14; 57/15; 78/20

Názvový register (číslo záznamu/strana)

Adj jó tanító mestereket nekünk... : /a kamocsai ref. egyház elemi iskolájának .../	29/9
<i>Ako a prečo vnímame dnes Trianonskú dohodu</i>	89/23
<i>Állj meg, ember... : Érsekújvári hadisírok</i>	42/12
<i>A nemzeti kisebbségek nyelvhasználati jogainak szabályozása a Csehslovák...</i>	16/7
<i>„A történelem nem vegyi folyamat, nem lehet újrajátszani egy laboratóriumban“</i>	90/23
<i>Az első világháborús centenárium</i>	100/24
Bánov : 2001-1113=888	62/16
<i>Bánov : monografia obce</i>	63/16
<i>Bánov v ČSSR v rokoch 1918-1938</i>	63/16
<i>Branovo : história, život a tradície : 1325 – 2005</i>	64/16
Cergát-parti tünődések : Andód keletkezése és fejlődése	61/15
Černík : 1156-2000	65/16
<i>Črepiny z histórie Tvrdošoviec : železnica a Spolok tvrdošovských železničiarov – zástava</i>	40/11
Dejiny ľudového školstva v Nových Zámkoch	30/10
<i>Dejiny Nových Zámkov, časť 15. : začlenenie do Československej republiky</i>	86/22
<i>Dejiny Nových Zámkov, časť 16. : boje o Nové Zámky</i>	87/22
<i>Dejiny slovenskej ligy na Slovensku (1920-1948)</i>	1/5
<i>Dokumentumok a CskP fejlődéséről a Nové Zámky-i járásban : 1921- 1971</i>	22/8
<i>Dokumenty o rozvoji a činnosti KSČ v okrese Nové Zámky : 1921-1971</i>	21/8
<i>Dolný Ohaj : 1293-1993</i>	66/17
Elektrosvit Nové Zámky : sedemdesiatpäť rokov závodu a dvadsaťpäť rokov strojárskej výroby v národnom podniku	35/10
<i>Emberek, ünnepek, hétköznapiak = Ľudia, sviatky, všedné dni : Köbölkút a 20. század első felében a korabeli fotográfiaik tükrében : Gbelce v prvej polovici 20.storočia v zrkadle dobových fotografií</i>	68/17
<i>Ez volt a Sarló : tanulmányok, emlékezések, dokumentumok</i>	13/7
Felvidék : 1914 – 1920	12/6
Geografické názvy okresu Nové Zámky	s. 40
História Mosta Márie Valérie	39/11
<i>História pošty : črepiny z histórie Tvrdošoviec</i>	41/12
<i>História škôl Palárikovo</i>	28/9
<i>Hroby vojakov z 1. svetovej vojny v Nových Zámkoch</i>	92/23
Jedlik Ányos szülőfaluja = Szímő története. Preklad názvu: Rodisko Aniána Jedlika = História obce Zemné	85/22
Kisebbségi magyar közösségek a 20. században	20/8
<i>Kolta : sídlo Kürthyovcov. Komárno : z poverenia Obecného úradu vydalo Ász studio</i>	69/17
<i>Komjatice medzi svetovými vojnami (1918-1938)</i>	71/18
<i>Komjatice 1256-1991</i>	70/17
<i>Komjatice 1256 – 2006 : vedecko-popularizačná monografia</i>	71/18
<i>Kürt: monográfia</i>	81/21

M agyar néprajzi kutatás Szlovákiában (1918-1938)	32/10
Magyarok Csehszlovákiában 1918-1938	18/8
Magyar sportélet Csehszlovákiában 1918 – 1938	45/12
Magyarok Szlovákiában : adatok, dokumentumok, tanulmányok. NDC évkönyv '93	16/7
Maňa : Veľká aj Malá : studnica histórie a kultúry	72/18
Michal nad Žitavou : 850 rokov prvej písomnej zmienky	73/18
Mojim národom – príbehy z veľkej vojny	96/24
Mojzesovo : 1273-1993	74/18
N a Dunaji bol vybudovaný most : história mostov medzi Štúrovom a Ostrihomom	39/11
Národnostné menšiny v Slovenskej republike : z hľadiska demografického vývoja	17/8
Národopis Maďarov na Slovensku	33/10
Népfogyatkozás : (a csehszlovákiai magyarság a népszámlálások tükrében 1918-1945)	14/7
Nové Zámky II. : (od zbúrania hradu po koniec II. svetovej vojny) : 1724-1945	53/14
Nové Zámky v minulosti a súčasnosti	52/13
Novozámocký futbal dávnych čias = Régi idők érsekújvári focija	46/12
O bdobie rokov 1918 až 1948 (poľnohospodárstvo)	71/18
Odhalia pamätník obetí 1. svetovej vojny	97/24
Okres Nové Zámky	51/13
Okres Nové Zámky – história a rozvoj	50/13
Óseim emlékére : fejezetek Nána történetéből . Preklad názvu: Na pamiatku svojich predkov : kapitoly z histórie Nány	75/19
P alárikovo 1248-1998	76/19
Palárikovčania si ctia obeť I. svetovej vojny	91/23
Parkáň a okolie v bojoch o Slovensko v 1919-tom : pamiatke vzniku a obrany ČSR	26/9
Pestovanie a spracovanie koreninovej papriky na Slovensku	36/11
50 rokov Komunistickej strany Československa a Federácie robotníckych telovýchovných jednôt, v priereze stručnej histórie robotníckeho telovýchovného hnutia v okrese Nové Zámky	43/12
Porážka revolúcie 1848 a pomery v Komjaticiach ... a v rokoch 1900-1918	71/18
Povojnový rok 1919	93/23
Požehnanie vojenských hrobov	94/23
Prvá svetová vojna	63/16
Prvá svetová vojna 1914-1918	27/9
R adava : 1237 – 1997	78/20
Rastislavice : 1113 - 1564- 2007 : monografia dejín obce	79/20
Regionálne hospodárske dejiny Slovenska	24/9
Revolučné hnutie nezamestnaných na Slovensku v rokoch 1918-1938	9/6
Revolučné hnutie stavebných robotníkov západného Slovenska (1918-1938)	10/6
Revolučné hnutie zemerobotníkov na Slovensku 1929-1938 : (príspevok k dejinám Červených odborov) : triedne boje zemerobotníkov v rokoch svetovej hospodárskej krízy 1929-1933. I. časť	6/6
Revolučné hnutie zemerobotníkov na Slovensku (1933-1938). II. časť	7/6
Robotnícke telovýchovné hnutie na Slovensku	44/12

<i>Semerovo 1210-2000 : 790 rokov od prvej písomnej zmienky</i>	80/21
<i>Slovensko - Vojenská kronika</i>	25/9
<i>Slovensko v československej republike 1918-1939</i>	27/9
<i>Slovensko v Československu (1918-1939)</i>	49/13
<i>Slovensko v zrkadle prameňov 1848-1948</i>	48/13
<i>Slovenský Meder : 1919 – 1945</i>	77/19
<i>Sociálne a národné hnutie na Slovensku od Októbrovej revolúcie do vzniku československého štátu : (dokumenty)</i>	11/6
<i>Starostlivosť o vojnové hroby znamená pre potomkov veľa</i>	98/24
<i>100 rokov nemocnice v Nových Zámkoch 1896 – 1996</i>	34/10
<i>100 rokov šachu v Nových Zámkoch</i>	47/13
<i>150. výročie začatia železničnej prevádzky v Nových Zámkoch = A vasúti közlekedés kezdetének 150. évfordulója Érsekújvárott</i>	38/11
<i>170 rokov Gymnázia v Nových Zámkoch : pamätnica k 170. výročiu založenia školy 1842 – 2012</i>	31/10
<i>Svodín minulosť-prítomnosť</i>	82/21
<i>Szógyén</i>	83/21
Š <i>kolstvo v Komjaticiach od najstarších čias do roku 1968</i>	71/18
<i>Štrajk poľnohospodárskych robotníkov na Slovensku roku 1929</i>	3/5
<i>Štrajkové boje na Slovensku : priemyselné robotníctvo v období 1921-1924</i>	4/5
<i>Štrajkové boje na Slovensku : priemyslové robotníctvo v rokoch 1924-1938. III. časť</i>	5/5
<i>Štúrovo a okolie po stránke historickej a turistickej : informatívna príručka pre históriu, turistiku a cestovný ruch</i>	54/14
<i>Štúrovo na pohľadniciach = Párkány képeslapjai : 1895-2005</i>	55/14
<i>Šurany</i>	56/14; 58/15
<i>Šurany : mestské múzeum Šurany : cesta dejinami mesta zo zbierok Mestského múzea</i>	60/15
<i>Šurany : 1138-1998</i>	57/15
<i>Šurany v zrkadle dejín</i>	59/15
<i>Šuriansky cukrovar : 1852 – 2000</i>	37/11
T <i>riedne boje na nitriansku v rokoch 1919 – 1929</i>	8/6
U <i>dvard múltja és jelene : (egy királyi kúria története)</i>	67/17
V <i>agyunk és leszünk : A Szlovenszkói Magyarság társadalmi rajza 1918-1945</i>	15/7
<i>Veľké Lovce : v premenách času</i>	84/22
<i>Visszatekintések a szlovákiai magyar kisebbségi lét első szakaszára</i>	19/8
<i>Vojenské dejiny Slovenska a Slovákov</i>	27/9
<i>Vojenský hrob na novozámockom cintoríne je svetovou raritou</i>	99/24
<i>Volt egyszer egy Felvidék</i>	88/23
<i>Vznik a vývoj KSC v okrese Nové Zámky vo foto dokumentoch</i>	23/8
Z <i>kultúrneho života v Komjaticiach v rokoch 1843-1938</i>	71/18
<i>Zo života a bojov poľnohospodárskych robotníkov na Slovensku v rokoch 1921-1929</i>	2/5
<i>Z pamätnej knihy komočských padlých v 1. svetovej vojne</i>	95/24

Predmetný register (číslo záznamu/strana = s.)

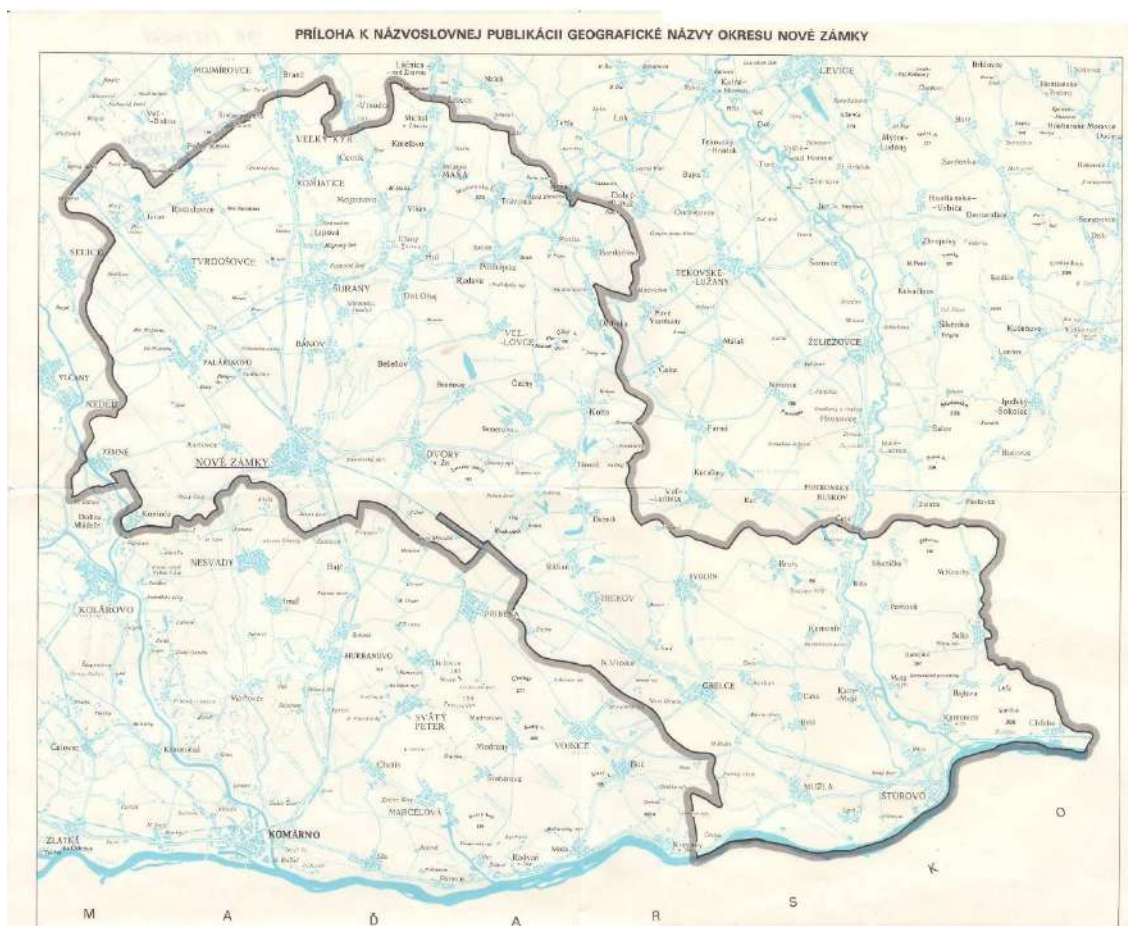
Cestné stavby	39/11
D ejiny miest okresu Nové Zámky: Nové Zámky, Štúrovo, Šurany	52-60/13-15; 86-90/22-23 92, 94-99/23-24
Dejiny obcí okresu Nové Zámky	61-85/15-22 91, 93/23; 100/24
Dejiny Prvej Československej republiky	48-49/13
Dejiny Prvej svetovej vojny (územie okresu)	25-27/9
Dejiny okresu (regiónu) Nové Zámky	50-51/13
Dejiny Slovenska	48-49/13
Doprava	38-41/11-12
E konomika	24/9
Etnografia	32-33/10
H ospodárstvo	24/9
Hromadné hroby	42/12
M aďarská národnostná menšina	13-20/7-8
N árodnostné, etnické menšiny	13-20/7-8
Národopis	32-33/10
Nevládne organizácie a kooperácia	1/5
P amätníky, pomníky obetí 1. svetovej vojny v okrese Nové Zámky	s. 25-26
Politika	2-12/5-7
Politické strany a hnutia (KSČ)	21-23/8
Poľnohospodárstvo	36-37/11
Pošta	41/12
Priemyselné podniky	35/10-11; 37/11
S arló	13/7
Slovenská liga	1/5
Strojárstvo	35/10-11
Š kolstvo	28-31/9-10
Športové hnutie	43-47/12-13
Štrajky	2-12/5-7
T riedny boj	2-12/5-7
V nútropolitický vývoj	2-12/5-7
Vojnové hroby	42/12
Výchova a vzdelávanie	28-31/9-10
Z dravotníctvo	34/10

Geografický register (číslo záznamu/strana)

A ndovce (Andód)	61/15; s. 25
Argentína	56/15
B ajtava	s. 25
Bánov	5/5; 44/12; 62-63/16; s. 5
Bardoňovo	s. 25
Bíňa	s. 25
Branovo	64/16, s. 25
Bratislava	11/6; 44/12
Bruty	s. 25
Č echy	s. 25
Černík	65/16; s. 25
Československo (ČSR)	12/7; 13-16/7; 17-18/8; 20/8; 24-25/9; 27/9; 29/10; 35-38/11; 40/11; 41/12; 45-46/12; 48-52/13; 53-54/14; 56/15; 61-65/16; 66-70/17; 71-74/18; 76-77/19; 78-79/20; 82/21; 84-87/22;
D edinka	s. 25
Degeš (Rastislavice)	79/20
Dolný Ohaj	66/17, s. 25
Dubník	s. 25
Dunaj (rieka)	39/11; 54/14
Dvory nad Žitavou	5/5; 67/17; s. 25
F rancúzsko	56/15
G belce	10/6; 68/17; s. 25
H orné Uhorsko	12/7
Horný vidiek (Horná zem)	12/6; 88/23
Hul	s. 25
Hurbanovo (okres)	67/17; 81/21
Ch ľaba	5/5; s. 25
J asová	s. 25
Južná Amerika	56/15
Južné Slovensko	2/5; 32/10; 48/13; 80/21
K amenica nad Hronom	s. 25
Kamenín	s. 25
Kamenný Most	s. 25
Kmeťovo	s. 25
Kolta	69/17; s. 25
Komjatice	70/17; 71/18; s. 25
Komoča	9/6; 29/9-10; 95/24; s. 25
Kürt (Strekov)	81/21
L eľa	s. 25

M adžarsko	18/8; 54/14; 56/15; 79/21; 81-82/21; 89-90/23
Maďarský Seldín (Svodín)	82/21
Malá nad Hronom	s. 25
Malé Kosihy	s. 25
Maňa	72/18; s. 25
Michal nad Žitavou	73/18; s. 26
Mojzesovo	74/18; s. 26
Most Márie Valérie	39/11
Mužla	s. 26
N ána	10/6; 75/19; s. 26
Nemecký Seldín (Svodín)	82/21
Nitra	44/12
Nitrianska župa	8/6
Nové Zámky	1/5; 3-5/5; 9-11/6; 30-31/10; 34-35/10; 36/11; 38/11; 42-46/12; 47/13; 52/13; 53/14; 47/13; 86-87/22; 89/23; 92/23; 94/24; 96-99/24; s. 25
Nové Zámky (okres)	7/6; 9-10/6; 13-14/7; 21-23/8; 43-44/12; 48/13; 50-51/13; 93/23; s. 26; s. 40 (mapka)
Nový Zdochlinec (Rastislavice)	79/21
O bid	s. 26
Ostrihom	39/11
P alárikovo	10/6; 28/9; 76-77/19; 91/23; 93/23; s. 26
Parkan (dnes Štúrovo)	5/5; 26/9; 54/14
Pavlová	s. 26
Podhájska	s. 26
Pozba	s. 26
R adava	78/20; s. 26
Rakúsko-Uhorsko	20/8; 64/16
Rastislavice	79/20; s. 26
Rúbaň	s. 26
Rusko	68/17
S alka	100/24; s. 26
Semerovo	80/21; s. 26
Sikenička	s. 26
Slovensko	1-5/5; 6-7/6; 9-11/6; 16-17/8; 19/8; 24-27/9; 32-33/10; 36/11; 44/12; 48-49/13; 90/23; 93/23
Slovenský Meder (Palárikovo)	77/19
Stará Ďala (Hurbanovo)	81/21
Starý Zdochlinec (Rastislavice)	79/21
Strekov	81/21; s. 26
Svodín	82-83/21; s. 26
Szímó (Zemné)	85/22; s. 26
Š túrovo	1/5; 4-5/5; 9-10/6; 26/9; 39/11; 54-55/14; 88/23; s. 25

Šurany	9/6; 10/6; 37/11; 44/12; 56/14; 57-60/15; 79/21; s. 25
T rávnica	s. 26
Trnovec nad Váhom	56/15
Tvrdošovce	5/5; 40/11-12; 63/16; s. 26
Ú ľany nad Žitavou	s. 26
V eľké Lovce	84/22; s. 26
Veľký Kýr	9/6; s. 26
Z emné	9/6; 85/22; s. 26
Žitavská dolina	72/18

Zdroj:
Geografické názvy okresu Nové Zámky. Bratislava : ÚGKK SR, 1993. ISSN80-85672-06-5.

Mária Feldinszká

Obdobie 1. Svetovej vojny a vzniku 1. Československej republiky
na území okresu Nové Zámky v dokumentoch

Regionálna bibliografia

(pri príležitosti 100. výročia konca Prvej svetovej vojny a
vzniku Prvej Československej republiky)

Elektronický dokument

Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch, 2018

ISBN 978 – 80 – 89733 – 05 – 7